

Kertu Lille

***GREEN KEY* TAOTLEMINE ERMISTU PUHKEKÜLALE**

LÕPUTÖÖ

Tehnoloogia ja ringmajanduse instituut
Keskkonnatehnoloogia ja -juhtimise õppekava
Juhendaja: Monica Vilms

Tallinn 2023

Mina, Kertu Lille, tõendan, et lõputöö on minu kirjutatud. Töö koostamisel kasutatud teiste autorite, sh juhendaja teostele on viidatud õiguspäraselt.

Kõik isiklikud ja varalised autoriõigused käesoleva lõputöö osas kuuluvad autorile ainuisikuliselt ning need on kaitstud autoriõiguse seadusega.

Juhendaja Monica Vilms (allkirjastatud digitaalselt)

Lõputöö on kaitsmisele lubatud tehnoloogia ja ringmajanduse instituudi direktori korraldusega.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kertu Lille

sünnikuupäev: 17.10.2000

annan Tallinna Tehnikakõrgkoolile (edaspidi kõrgkool) tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Green Key taotlemine Ermistu puhkekülale

1. reprodutseerimiseks paberkandjal kõrgkooli raamatukogus avaldamise ja säilitamise eesmärgil;
2. elektroonseks avaldamiseks kõrgkooli repositooriumi kaudu;
3. kui lõputöö avaldamisele on instituudi direktori korraldusega kehtestatud tähtajaline piirang, lõputöö avaldada pärast piirangu lõppemist.

Olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile ja kinnitan, et:

1. lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid ega muid õigusi;
2. PDF-failina esitatud töö vastab täielikult kirjalikult esitatud tööle.

Tallinnas (allkirjastatud digitaalselt, kuupäev digiallkirjas)

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1 GREEN KEY ÖKOMÄRGIS	5
1.1 FEE – <i>Foundation for Environmental Education</i>	6
1.2 Green Key asutused Eestis.....	6
2 ERMISTU PUHKEKÜLA	8
3 METOODIKA.....	12
4 ARUTELU	13
4.1 Keskkonnajuhtimine	13
4.2 Personali kaasamine	15
4.3 Külastajate teavitamine.....	16
4.4 Vesi.....	16
4.5 Pesemine ja puhastamine	19
4.6 Jäätmed	20
4.7 Energia.....	22
4.8 Söök ja jook.....	24
4.9 Siseruumide keskkond.....	25
4.10 Haljasalad	25
4.11 Vastutustundlik ettevõtlus	25
4.12 Rohelised tegevused	27
4.13 Ostud ja hanked	27
4.14 Analüüs	28
KOKKUVÕTE.....	34
SUMMARY	36
VIIDATUD ALLIKAD.....	39
Lisa 1 Green Key kriteeriumite tabel Ermistu Pühkeküla vastavuste ja mittevastavustega.....	41

SISSEJUHATUS

Käesoleva lõputöö teema valiku põhjuseks on töötamine Ermistu Puhkekülas. Autor soovis uurida, kui keskkonnasõbralik on Ermistu Puhkeküla ning kui paljud keskkonnavalused kriteeriumid on täidetud *Green Key* ökomärgise taotlemiseks, et näha potentsiaali tulevikus selle omandamiseks.

Töö eesmärgiks on välja selgitada Ermistu Puhkeküla keskkonnasõbralikkus ja jätkusuutlikkus võrreldes puhkeküla hetkeolukorda *Green Key* taotlemiseks vajalike kriteeriumitega. *Green Key* taotlemiseks on vaja täita kõik kohustuslikud kriteeriumid. Antud lõputöös uuritakse, kas Ermistu puhkeküla vastab nendele kriteeriumitele ning kas *Green Key* ökomärgist on võimalik koheselt taotleda või on vaja kriteeriumid vastavusse viia.

Green Key kvaliteedisüsteem otsib energiat, vee ja jäätmete valdkonnas uusi ja jätkusuutlikke tootmis- ja tehnoloogiaalaseid kasutamise meetmeid, millega vähendada keskkonnajalajälge *Green Key* kinnitab külastajatele, et külastades *Green Key* sertifikaadiga ettevõtet, aitavad nad keskkonda muuta. *Green Key* kriteeriumitega käsitletakse 13 teemat: keskkonnajuhtimine; personali kaasamine; külastajate teavitamine; vesi; pesemine ja puhastamine; jäätmed; energia; söök ja jook; siseruumide keskkond; haljasalad; vastutustundlik ettevõtlus; rohelised tegevused; ostud ja hanked [1].

Töö koosneb teoreetilisest ja praktilisest osast. Teoreetiline osa annab taustinformatsiooni praktilise osa toetamiseks. Teoreetilisest osast kirjeldatakse ülevahtlikult *Green Key* ja Ermistu Puhkeküla ning tutvustatakse *Green Key* kriteeriumeid. Praktilisest osast võrreldakse Ermistu Puhkeküla *Green Key* kriteeriumitega. Vastavuse väljaselgitamise aluseks on puhkekülas tehtud vaatlused ja katsed.

Valminud töö on hea alus Ermistu Puhkekülale *Green Key* kriteeriumide vastavusse viimiseks ning ökomärgise taotlemiseks. Antud tööga on ära tehtud eeltöö kriteeriumitega, mis annavad informatsiooni, millised kriteeriumid on puhkekülal täidetud. Töö käigus on välja selgitatud keskkonna poole pealt suuremad murekohad, millega oleks vaja tegeleda ökomärgise taotlemiseks.

1 GREEN KEY ÖKOMÄRGIS

Green Key on vabatahtlikult taotletav ökomärgis (Joonis 1), mille taotledes saab taotleja *Green Key* sertifikaadi. *Green Key* kvaliteedisüsteemi (edaspidi *Green Key*) rakendatakse praeguseks 60 riigis ja rohkem kui 3900 hotellis. *Green Key* sertifikaat on turismisektoris juhtivstandard 1994. aastast keskkonnavastutuse ja jätkusuutliku toimimise valdkonnas. Prestiizne ökomärgis sümboliseerib panust ettevõtete poolt, et nende tegevused vastaksid *Foundation for Environmental Education* nõuetele. *Green Key* kinnitab külastajatele, et külastades *Green Key* sertifikaadiga ettevõtet, aitavad nad keskkonda muuta. Nendelt asutustelt oodatakse kõrgeid keskkonnastandardeid, mida säilitatakse dokumentatsioonina ja sagedaste audititega. *Green Key* sertifikaati antakse välja erinevates kategooriates: hotellid ja hostelid; laagriplatsid ja puhkealad; väikemajutus; konverentsikeskused; restoranid; atraktsioonid. [2]

Joonis 1. *Green Key* ökomärgis [3]

Green Key kvaliteedisüsteem otsib energia, vee ja jäätmete valdkonnas uusi ja jätkusuutlikke toimimis- ja tehnoloogiaalaseid kasutamise meetmeid, millega vähendada keskkonnavalajälge. *Green Key* sertifikaadiga asutuse töötajad on informeeritud ja koolitatud keskkonda säästvatest tegevustest, millega hoitakse ettevõtte kulusid kokku. *Green Key* sümboliseerib pühendumust keskkonnale ja säästvate arengule, mis on potentsiaalsetele külastajatele äärmiselt atraktiivne. Järjest enam on kliente, kes pööravad oma puhkust planeerides tähelepanu ökoloogilise jalajälje vähendamisele. *Green Key* ökomärgise omandamisel näitab asutus oma klientidele seotust keskkonda hoidva jätkusuutlikkusega. [4]

Green Key ökomärgist saab taotleda Puhka Eestis veebikeskkonnas. Kriteeriumid jagunevad kohustuslikeks ja soovituslikeks. Taotlemiseks tuleb täita kõik kohustuslikud kriteeriumid. Kriteeriumid jagunevad 13 teemaks [1]:

- keskkonnajuhtimine;
- personali kaasamine;
- külastajate teavitamine;

- vesi;
- pesemine ja puhastamine;
- jäätmed;
- energia;
- söök ja jook;
- siseruumide keskkond;
- haljasalad;
- vastutustundlik ettevõtlus;
- rohelised tegevused;
- ostud ja hanked.

Taotlust saab esitada ettevõtte põhitegevusalast lähtuvalt. *Green Key* sertifikaat antakse üheks aastaks, peale seda tuleb pikendamiseks esitada uus taotlus. Iga järgneva aasta taotlusega täidetakse ära kindel arv soovituslikke kriteeriume. [1]

1.1 FEE – *Foundation for Environmental Education*

FEE ehk *Foundation for Environmental Education* on asutatud 1981. aastal ja on maailma suurimaid keskkonnahariduse organisatsioone. FEE-l on üle 100 liikmesorganisatsiooni 81 riigis. Neil on 40 aastat mõjukat kogemust tarkvaraarenduses. Nende uus strateegiline plaan GAIA 20:30 prioritseerib kliimameetmeid kõigis viies programmis, et tegeleda kiireloomuliste kliimamuutustega, bioloogilise mitmekesisuse vähenemisega ja keskkonnasaaste ohtudega. Nende viie programmi hulgas on - haridusprogrammi *Eco-Schools* ehk Roheline Kool, *Learning about Forests* ja *Young Reporters for the Environment*, millede eesmärgiks on anda noortele võimalus luua keskkonnateadlik maailm. Ülejäänud kaks ülemaailmselt tunnustatud programmi on *Green Key* ehk Roheline Võti ja *Blue Flag* ehk Sinilipp, mis on loodud jätkusuutlike äritavade edendamiseks ja loodusvarade kaitseks. [3]

1.2 *Green Key* asutused Eestis

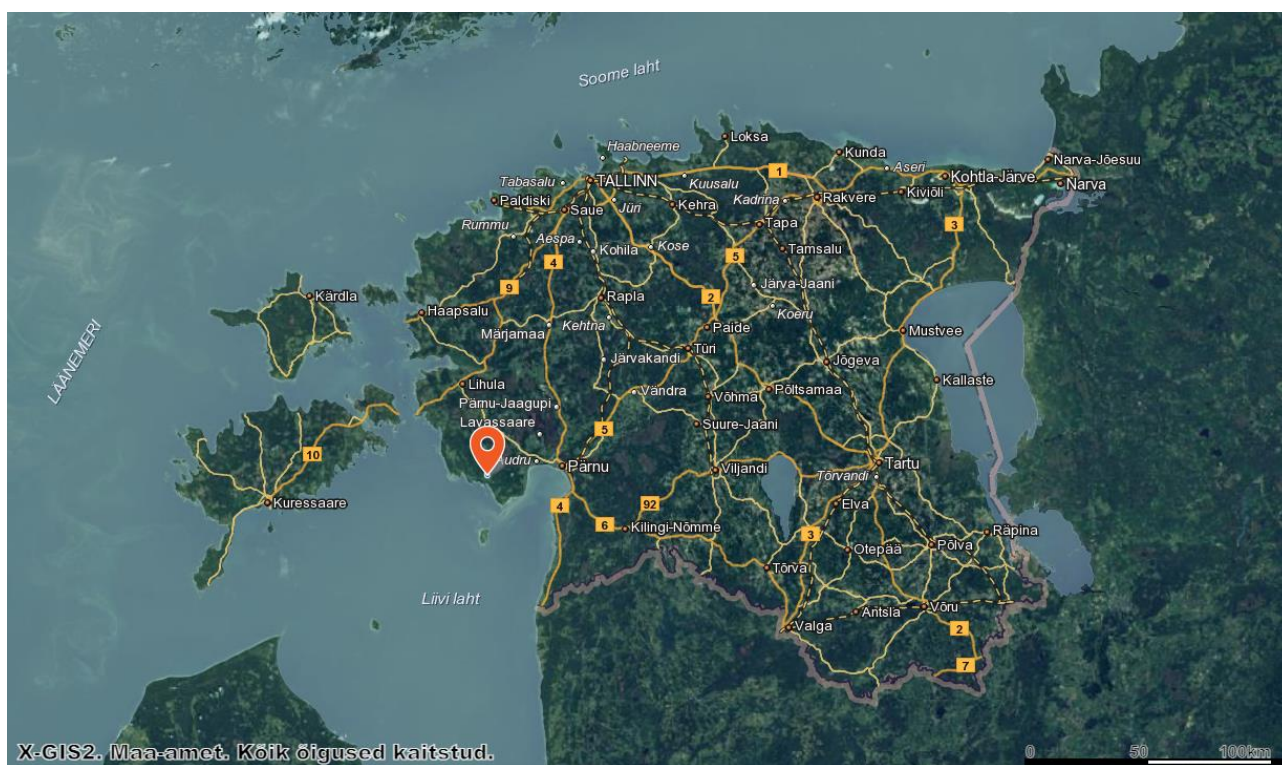
Eestis on *Green Key* asutusi kokku 21. Enamus neist on kategoorias puhkemaja, hotell, kortermajutus, atraktsioon, restoran, spaa, külalistemaja, mõis või konverentsikeskus. Kõige rohkem asutusi *Green Key* ökomärgisega on Harjumaal. Eestis on *Green Key* sertifikaadi saanud alljärgnevad asutused [2]:

- Päikese Puhkemaja;
- Hotel Nospa;
- Silbernagel Apartment;

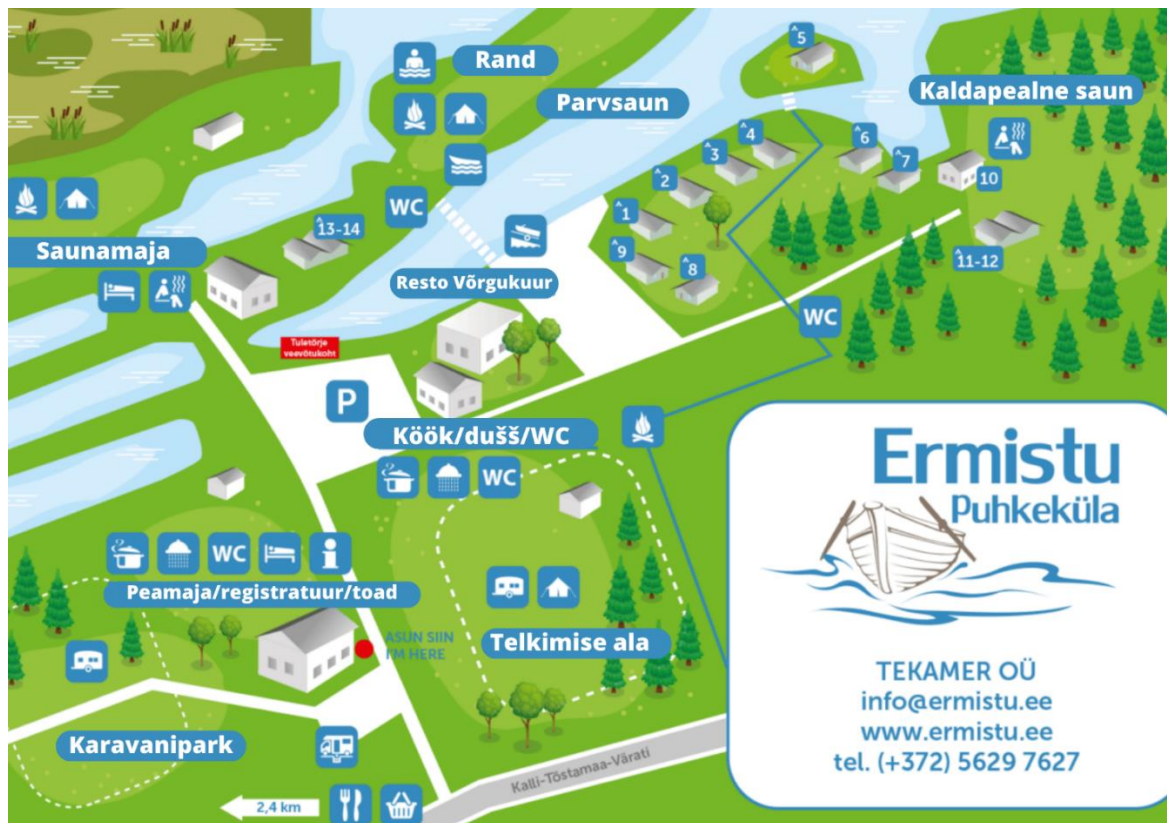
- Aloha Surf;
- Hedon Spa & Hotel;
- Villa Wesset;
- Rosenplänter Boutique Hotel;
- Pärnu Hotell;
- Pühajärve Spa & Puhkekeskus;
- Karukella Puhkemaja;
- Önnela Külalistemaja;
- Vihula Mõis;
- Tähetorni Hotell;
- Park Inn by Radisson Meriton Conference & Spa Hotel Tallinn;
- Lee Restoran;
- Kalev Spa Hotell ja Veekeskus;
- Park Inn by Radisson Central Tallinn;
- Original Sokos Hotell Viru;
- Alexela Kontserdimaja;
- Radisson Blu Hotel Olümpia, Tallinn;
- Oru Hub Hotel.

2 ERMISTU PUHKEKÜLA

Ermistu Puhkeküla asub Pärnumaal, Ermistu külas, Ermistu järve kaldal (Joonis 2). Ermistu Puhkeküla kuulub ettevõttele Tekamer OÜ. Tekamer OÜ tegevusalad on puhkeküla pidamine, metsaraie, teedehitus, kaeve- ja mullatööd, maakuivendus- ning maaparandustööd. Töötajaid on ettevõttes kokku 20, neist 12 on puhkeküla töötajad. Ermistu Puhkeküla on avatud aastaringelt majutamiseks, toitlustamiseks, kalastamiseks, loodusõppeks ja looduses ajaveetmiseks. Puhkeküla kompleksi kuuluvad kämpingumajad nr 1-9 ja nr 11-14, peamaja koos numbritubadega, saunamaja, kaldapealne saun, parvsaun, toitlustuskoht Resto Võrgukuur, veesõidukite laenutus, karavani-, telkimis- ja puhkeplats (Joonis 3). Puhkeküla suudab majutada ca 80 inimest.

Joonis 2. Ermistu Puhkeküla asukoht kaardil [5]

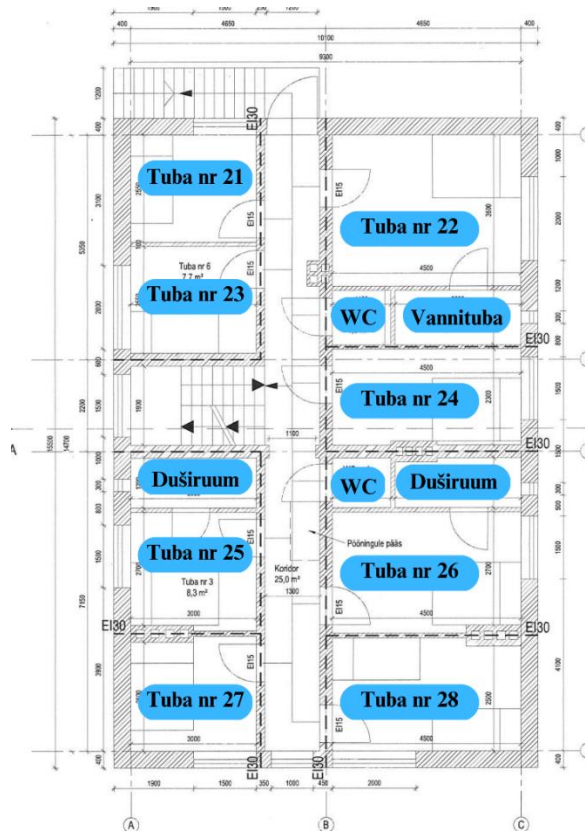
Joonis 3. Ermistu Puhkeküla territooriumi plaan [6]

Ermistu Puhkekülas on 4-kohalised kämpingumajad nr 1-9. Kämpingumajas on narivoodid, külmkapp ja elektriradiaatorid. 3-kohalised kämpingumajad nr 11-14 on kööginurgaga. Kööginurgaga kämpingumajad on laia narivoodiga ja elektriküttega. Kööginurgas on olemas külmkapp, veekeetja, induksioonpliit ja kraan sooja ning külma veega. Igas kämpingumajas on olemas elekter ja väljas grill ning laud.

Puhkeküla koosseisu kuuluvas saunamajas saab majutada 13 inimest. Nelja magamistoa peale on kokku üheksa kitsast voodit ja kaks laia voodit. Majas on veel avar kaminaruum koos köögi, saun, duširuum ja WC. Köögis on olemas külmkapp, kraan, nõudepesumasin, pliit, kohvimasin ja veekeetja. Saunamajas on põrandaküte ja kaminaküte. Saun on elektriküttega. Sauna terrassil on puuküttega kümblustünn.

Lisaks kämpingumajadele ja saunamajale on peamajas numbritoad nr 21-28 (Joonis 4). Iga numbrituba on erinev. Tuba nr 21 on 2-kohaline laia voodiga ja külmkapiga. Tuba nr 22 on 2-kohaline ekstra laia voodiga, külmkapiga, kohvimasinaga, mullivanni, duši, kraani ja WC-ga. Tuba nr 23 on 2-kohaline narivoodiga ja külmkapiga. Tuba nr 24 on 2-kohaline eraldi vooditega ja külmkapiga. Tuba nr 25 on 2-kohaline laia voodi, külmkapi, duši, kraani ja WC-ga. Tuba nr 26 on 3-kohaline laia

narivoodiga, külmkapiga, dušiga, kraaniga ja WC-ga. Tuba nr 27 on 3-kohaline laia narivoodiga ja külmkapiga. Tuba nr 28 on 4-kohaline laia voodiga ja narivoodiga ning külmkapiga. Numbritubadele lisaks on koridoris olemas kaks WC-d klientidele kasutamiseks.

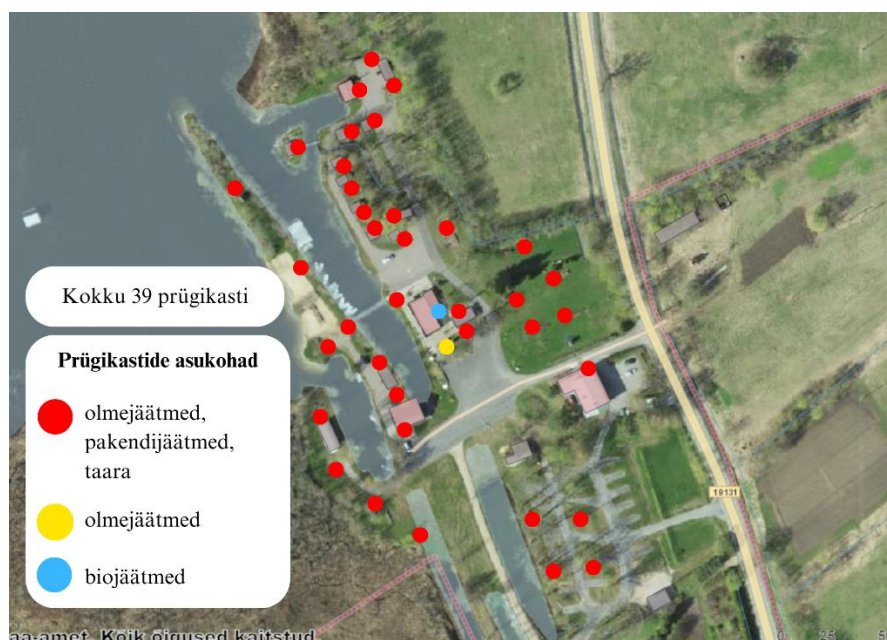
Joonis 4. Peamaja 2. korruse plaan [7]

Puhkekülas on rentimiseks puuküttega parvsaun ja elektriküttega kaldapealne saun. Parvsaunal on mahukas eesruum ja leiliruum. Kaldapealses saunas on puuküttega kaminaruum, kus on istumisala ja kööginurk kraaniga. Lisaks on majas duširuum, WC ja leiliruum. Küllastajatele on ööpäevaringselt kasutamiseks eraldi hoonesse rajatud köök, duširuum ja WC-d. Duširuumis on neli duši ja kolm WC-d, millest üks on inva-WC. Inva-WC-s on olemas ka dušš. Territooriumil on lisaks üks WC ja kaks kuivkäimlat. Köögis on olemas vajalikud seadmed ja tarvikud söögi valmistamiseks.

Territooriumi keskel asub Resto Võrgukuur. Resto Võrgukuur on aastaringselt avatud. Resto Võrgukuuris korraldatakse lisaks tavatoitlustusel kliendi tellitud üritusi. Suvisel perioodil saab puhkekülas rentida aerupaate, mootorpaate ja vesijalgrattaid. Puhkealadel on grillimiskohad ja võimalus telkida. Karavanipark mahutab kuni 15 karavani. Karavanipargis on loodud spetsiaalsed pinnasega parkimiskohad, kus on olemas elekter. Karavanidel on võimalus tühjendada musta vee anumaid, keemilise WC anumad ning täita veevaru puhta veega.

Ermistu Puhkeküla on tuntud Ermistu järve poolest, kus leidub latikat, haugi, ahvenat, angerjat, linaskit, särge, roosärge, karpkala, hingu, nurgu ja vingerjat ning on kalameestele meelispaigaks. Kaks viimast kala on looduskaitse all olevad liigid. Järv kuulub Tõhela-Ermistu looduskaitseala alla [8]. Lisaks on Ermistu järv tuntud oma muda ja selle omaduste poolest. Ermistu muda võib nimetada ravimudaks. See on kõrge bioloogilise aktiivsusega, milles on palju orgaanilisi happeid, mikroelemente ning muid bioaktiivseid aineid [9]. Muda saab kasutada kosmeetilistel eesmärkidel (nt mudamask), saunas (nt peale määrides ravib nahka) ja isegi väetisena [9].

Asudes looduse keskel soovib Ermistu Puhkeküla seda hoida ja säilitada. Keskkonna hoidmisele aitab kaasa puhkekülas prügi sorteerimine. Eraldi sorteeritakse taara-, bio-, olme- ja pakendijäätmeid (Joonis 5). Kontoris kogutakse eraldi paberit. Biojätmete jaoks on lisaks jäätmete äraveole kasutusel vermikomposter. Kõrgperioodil tekitavad kliendid palju jäätmeid, mis on olnud suureks probleemiks. Kaks aastat tagasi sorteeriti jäätmeid minimaalselt. Koguti olmeprügi, taarat, patareisid ja suuri pakendeid, mistõttu tekkis palju olmeprügi. Suured pakendid viidi avalikku pakendikonteinerisse. Suvel said olmekonteinerid enne täis, kui prügi äravedu jõudis toimuda. Olmeprügi pandi kilekottidesse konteinerite ette, mis tekitas omakorda sooja ilmaga ebaseaduslikku lõhna. Sorteerimine aitab jäätmeid liigiti koguda ja tekitada vähem olmeprügi, lisaks pressitakse pakend kokku, mis tagab väiksema mahu pakendikonteineris.

Joonis 5. Ermistu Puhkeküla prügikastide asukohad õuealal [5]

3 METOODIKA

Töös on kasutatud töös kombineeritud arendusuurimust, mille läbiviimiseks rakendati nii kvantitatiivset kui kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivses osas on teostatud kirjanduse analüüsi. Analüüsitud on erinevaid ingliskeelsed ja eestikeelsed kirjandusallikaid. Lisaks kirjandusallikatele on võrreldud dokumente, et välja selgitada *Green Key* kriteeriumite vastavus Ermistu Puhkeküla. Võrdluste teostamiseks on kasutatud Ermistu Puhkeküla dokumente.

Töö eesmärgi saavutamiseks toimusid puhkekülas vaatlused, mille käigus on otsitud ja kogutud andmeid, et selgitada välja kriteeriumite vastavus. Kuna kriteerium näeb ette, et 80% elektrilampe on energiatõhusad ja 50% LED-lambid, siis on vaadeldud Ermistu Puhkeküla elektrilampe, et välja selgitada nende energiasäästlikkus. Vaatluse eesmärk oli kindlaks teha, kui suurel hulgal on kasutatud LED-lampe ja kompaktluminofoorlampe, mis on keskkonnasäästlikumad kui halogeen-, säästu- ning hõõglambid.

Puhastusvahendite, pesupesemisvahendite ja nõudepesuvahendite puhul on vaadatud nende ökomärgise olemasolu. Kriteerium 5.3 (Lisa 1) nõuab, et vähemalt 90% igapäevaselt kasutatavad keemilised puhastustooted oleksid tunnustatud ökomärgisega. Vaatluse käigus uuriti puhastustoodete pakenditelt ökomärgise olemasolu. Soovituslike kriteeriumite 5.6 ja 5.7 (Lisa 1) kriteeriumi vastavuse väljaselgitamiseks on uuritud nõudepesuvahenditel ja pesupesemisvahenditel ökomärgise olemasolu. Tunnustatud ökomärgised on kolmanda osapoole poolt akrediteeritud märgis. Sellised ökomärgised on näiteks Euroopa Liidu Lilleke (*Ecolabel*), Põhjamaade Luik (*Nordic Swan*), Sinine Ingel (*Der blaue engel*), *Ecocert* ja *ICEA*.

Kriteerium 4.4 täitmiseks oli vaja teostada kvantitatiivne uurimus. Uurimuse eesmärgiks oli kindlaks teha, kui mitu liitrit vett voolab täielikult avatud kraanidest ja duššidest ühe minuti jooksul. Kriteerium nägi ette, et vähemalt 75% puhkeküla duššidest ei tohi veevool ületada 9 liitrit minuti jooksul, et vastata kriteeriumile. Kraanide puhul pidi veevool jääma alla 8 liitri minutis. Andmete kogumiseks oli kasutusel 5 liitrine 0,5 liitrise täpsusastmega ämber ja taimer. Veekulu kokkuhoiuks kasutati katse jaoks 15 sekundit ühe minuti asemel. 15 sekundit lasti veel voolata ämbrisse, ja selle aja jooksul saadud kogus korrutati neljaga ja saadi 1 minuti kogus liitrites. Puhkekülas on kokku 26 kraani ja 16 dušši. Veekulu mõõtmisi teostati 18 kraanil ja 13 duššil. Mõõtmiste teostamise ajal ei olnud võimalik kõikide kraanide ja duššide veekulu mõõta, kuna osad ruumid olid turismi madalperioodil suletud ja vesi tagant ära võetud, et torud ära ei külmuks.

4 ARUTELU

Järgnevates peatükkides vaadeldakse kõiki *Green Key* kriteeriumeid ja nende vastavust Ermistu Puhkekülas. Järgnevate peatükkide lugemist toetab *Green Key* kriteeriumite tabel Ermistu Puhkeküla vastavuste ja mittevastavustega. (Lisa 1)

4.1 Keskkonnajuhtimine

Green Key üks kriteerium näeb ette, et ettevõtte on koostanud *Green Key* kausta, kus hoiab ja säilitab märgist puudutavaid dokumente. Ermistu Puhkeküla loonud füüsilise kausta, kuhu saab lisada paberkandjal kriteeriumite täitmise dokumente. *Green Key* taotlemiseks on esmatähtis paika panna keskkonnajuht, kes juhib ökomärgise taotlemise kogu protsessi. Keskkonnajuht aitab keskkonnavalaste küsimustega ja jälgib kriteeriumite täitmise protsessi ning vajadusel suunab. Märjise taotlemiseks oleks hea töötajate seast kokku panna tiim, kelle vahel jagatakse ülesanded ära, et kohustuslikud kriteeriumid vastavusse viia. Ermistu Puhkekülast võiks keskkonnajuht olla registratuuri töötaja, sest tema tegeleb puhkeküla seotud küsimustega ja samuti kontori tööga. Tiimi võiks kuuluda viis kuni kuus töötajat.

Ermistu Puhkekülal ei ole kestliku arengu eesmärgid lisaks seatud, kuid *Green Key* saamiseks tuleb need kindlasti kehtestada. Tänapäeval kogub ettevõtete seas populaarsust olla jätkusuutlik ja roheline, sest see on kliendile suur lisandväärtus, kui teeb valikuid ettevõtete vahel. Jätkusuutliku poliitika loomine võib algselt nõuda suuri investeeringuid, kuid pikemas perspektiivis tasub see ennast ära. Vältimaks suuremaid investeeringuid, kehtestades kestliku arengu eesmärgid, on hea jälgida kehtivaid keskkonnavalaste õigusakte nagu näiteks teha äriprotsessid sujuvamaks tekitades vähem jäätmeid ja energiat, luua keskkonnateadlike klientidega hea maine või parandada oma positsiooni ettevõtte sidusrühmadega. Kestliku arengu eesmärgid seades on hea jälgida ISO 14001 keskkonnajuhtimissüsteemi [10]. ISO 14001 on rahvusvaheliselt tunnustatud standard, mis selgitab tõhusate keskkonnajuhtimissüsteemide (EMS ehk *Environmental Management Systems*) nõudeid [11].

Kestliku arengu eesmärkide täitmiseks on vaja sõnastada pideva arengu aastane tegevuskava. Tegevuskava sisaldaks tegevusi, mis on vaja täita kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks. Eesmärkideks tuleb seada Ermistu Puhkeküla seotud keskkonnaprobleemid, mis lahendatakse või millele leitakse parem jätkusuutlik alternatiiv aasta lõpuks. Eesmärkides käsitletakse vähemalt kolme teemat, mis hõlmavad endas majandus-, tervise-, sotsiaal-, inimõigus-, kultuuri-, kvaliteedi-, riski- või

kriisijuhtimisega seotud väljakutseid. Hea viis oleks eesmärgid paika panna koos töötajate ja juhtkonnaga, arvestades kõigi panust. Mõistlik oleks eesmärgid välja valida soovituslike kriteeriumite seast, sest esimesel aastal, kui märgist taotletakse ei pea soovituslikke kriteeriume täitma. Järgnevatel aastatel on vaja soovituslikke kriteeriumeid nõutud arv protsente ära täita, siis on hea valida soovituslikest kriteeriumitest kestliku arengu eesmärgid. [12]

Puhkekülal võiks kestliku arengu eesmärk number üks olla kõikide keemiliste puhastustoodete, nõudepesuvahendi, seepide, dušigeeli ja šampooni väljavahetamine tunnustatud ökomärgisega toodete vastu ja nende kasutamine dosaatorites. Puhastustooted võiksid olla kemikaalivabad, mis ei sisalda lõhnaineid ega parfüümi ja koristamisel võiks kasutada looduslikust kiust lappi. Olemasolevad ühekordsetes pakendites dušigeelid, seebid ja šampoonid ära kasutada, tellida dosaatorid ja vastavad hügieenitarbed, mis sobivad dosaatorisse. Dosaatorid tuleks panna avalike alade tualettruumidesse, personalialade tualett-/duširuumidesse, duširuumiga numbritubadesse, Resto Võrgukuuri, saunamajja ja saunadesse. Dosaatorite kasutamine aitab tekitada vähem jäätmeid, kui kasutades ühekorra pakendiga hügieenitarbeid. Eesmärk aitab täita mitu soovituslikku kriteeriumit 5.6, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 6.10. Ökomärgisega tootel on tavaliselt väiksem keskkonnajalajalg.

Teiseks eesmärgiks võiks olla energiakulu vähendamine. Kõik olemasolevad energiakulud lambid tuleks välja vahetada LED-lampide vastu. Õueala valgustus tuleks samuti vahetada LED-lampide vastu. Energia säästmiseks võiks avalike alade siseruumide valgustuse nagu nt WC-d, koridorid, panna liikumisandurite peale. 30 sekundi möödudes, kui liikumist ei ole ruumis, läheb tuli kust. Kolmandaks eesmärgiks võiks olla veekulu vähendamine. Selle jaoks võiks kõikide kraanide veehulk ühe minuti jooksul olla mitte rohkem kui kaheksa liitrit ja dušside puhul mitte rohkem kui üheksa liitrit minuti jooksul. Veehulga reguleerimiseks on kraanidele ja dušsidele spetsiaalsed regulaatorid. [12]

Ermistu Puhkeküla teeb koostööd asjakohaste kohalike huvirühmadega. Kohalikult talunikult ostetakse Resto Võrgukuuri tema kasvatatud juurvilju. Lisaks tehakse koostööd kohaliku Tõstamaa Käsitööpoega, kelle tooteid müüakse puhkeküla registratuuris. Müügil on Ermistu ravimuda seep ja kohaliku Tõstamaa Mõisa roosiaia roosiseep. Registratuuris müüakse kohaliku jahimehe poolt tehtud konserve. Kohalike ettevõtjate tegemisi on oluline toetada, tõstes nende väärtust. Kohalike kaasettevõtjate toodete presenteerimine oma ettevõttes aitab toetada kohalikku kogukonda. Tegevus on keskkonnasõbralikum, sest tooteid ei pea kaugelt tellima, sest neid saab kohalikult kogukonnalt.

4.2 Personali kaasamine

Green Key kriteerium ütleb, et töötajatega tuleb igal aastal läbi viia koolitusi keskkonna- ja muudel kestliku arengu teemadel. Koolitus peab käsitlema järgnevaid teemasid: jäätmed; energia; vesi; toit ja jook; koristamine; ohtlikud kemikaalid; ringmajanduse põhimõtted; kodumasinade keskkonnahoidlik kasutamine; õhukvaliteet; töötajate, külaliste, tarnijate ja kogukonna teadlikkuse suurendamine; majandus-, sotsiaal-, inimõigus-, kultuuri-, kvaliteedi-, riski-, tervise- ja kriisijuhtimise küsimused; kohalik bioloogiline mitmekesisus; kliimamuutused. Kindlasti tuleb rääkida *Green Key*-st, miks seda taotletakse, miks *Green Key* ja selle kriteeriumite järgimine oluline on ning mis väärtust ökomärgis loob ettevõttele ja klientidele. Keskkonnajuhi roll on ettevõttes väga oluline, sest tema ülesandeks on jälgida ja tagada töötajate teadlikkus keskkonnalastest tegevustest. Klient võib alati pöörduda ootamatul hetkel töötaja poole keskkonnavalase küsimusega ja oluline on, et töötaja oskaks sellele vastata. [12]

Keskkonnateemalisi koosolekuid ettevõttes eraldi ei peeta. Koosolekuid korraldatakse, kui on vajadus arutada olulistel teemadel. Kuna töötajaid pole puhkekülas palju, siis uue info puhul jagatakse seda töötajalt töötajale ning pole vajadust koosolekut eraldi korraldada. *Green Key* taotlemisel tuleb kindlasti hakata korraldama keskkonnavalaseid koosolekuid, kuhu on kaasatud töötajad ja keskkonnajuht. Koosolekul arutatakse läbi *Green Key* nõuded ja plaanitavad keskkonnavalgatused. Lisaks tuleb keskkonnajuhil teha koosolekuid juhtkonnaga, et neid kurssi viia, kuhu on jõutud keskkonnavalaste arengutega ning arutada muid olulisi aspekte.

Puhastusteenindajad peavad kinni voodipesu ja rätikute vahetamise korrast. Rätikuid ja voodipesu vahetatakse, kui klient registreerib end välja majutusest. Pikema majutusperioodi jooksul vahetatakse voodipesu ja rätikuid üks kord nädalas. Rätikuid ja voodipesu vahetatakse võimalikult vähe, hoides CO₂ jalajälge võimalikult väiksena. Personalialadelt (kus on ettevõtte töötajate ruumid või kohad, kuhu teised peale töötajate ei pääse. Kliendil juurdepääsu sinna ei ole) on puudu info vastutustundliku käitumise kohta.

Kliendile suunatud vastutustundliku käitumise info võiks sisaldada näiteks: „enne toast väljumist kustuta tuled“, „vaata, et kraanid oleks korralikult suletud ja ei tilguks“, „kasuta vähem paberit ja rohkem rätikut“, „kasuta masinaid tõhusamalt“. Fraasid on pidevalt kliendil silme ees ning juhib kliendi tähelepanu vastutustundlikult mõtlema ja käituma.

4.3 Külastajate teavitamine

Green Key sertifikaadi saamisel tuleb see paigutada klientidele nähtavale kohale, näiteks registratuuri, sest seal käivad kliendid kõige rohkem. Seega saab kriteeriumi 3.1 kliendile asub *Green Key* sertifikaat nähtaval kohal (Lisa 1) täita siis, kui *Green Key* ökomärgis on omandatud. Kliente saab teavitada *Green Key* olemasolust ja kestliku arengu eesmärkidest ning tegevustest ka kodulehe kaudu. Kodulehele tuleks teha eraldi alajaotus jätkusuutlikkuse infoga, kus saab rohkem sellel teemal juurde lugeda. *Green Key* info saab jagada pannes territooriumile QR-koodid, siis on kliendil kogu aeg ligipääs Ermistu Puhkeküla jätkusuutliku toimimise infole. Territooriumi katab tasuta Wi-Fi, seega on kliendil võimalik kasutada tasuta Wi-Fi võrku, et infole ligi pääseda. Lisaks saab panna registratuuri lühikokkuvõtteks info *Green Key* ja jätkusuutlikkuse kohta, et infot saaksid ka kliendid, kes ei kasuta interneti või nutitelefone. Kodulehel tuleb kuvada *Green Key* logo märgise saamisel. Eelnimetatud täitmisel saab kriteeriumid 3.2 ja 3.3 vastavusse viia.

Kliendi kaasamiseks keskkonnaalastes tegevustesse on vaja kliendile teada anda lubatud või plaanitud tegevustest ning luua näiteks tagasisidekast, kuhu saab klient panna kirja oma mõtted ja ideed keskkonda puudutavate teemade kohta. Puhkeküla saaks tagasisidet, mis toimib hästi, mis võiks olla paremini ning mida võiks veel ära teha. Info *Green Key* kohta on kodulehel ja territooriumil ning kliendil võib tekkida lisaküsimusi. Personal peab oskama vastata klientide küsimustele. Personali teadmised *Green Key* kohta näitavad ettevõtte tegelikku pühendumust keskkonna jätkusuutlikkusele. Kaasamaks klienti kasutama kestlikke transpordivahendeid, võiks registratuuri infoseinale panna kestlikud transpordi võimalused Ermistus ja selle ümbruses. Informatsioon võiks sisaldada näiteks bussigraafikuid, kuna lähiumbruses muid kestlikke transpordivahendeid ei ole. Kui ülalkirjeldatud tegevused puhkekülas teha, siis saab vastavuse *Green Key* külastajate teavitamise kriteeriumitele (Lisa 1). Nende tegevuste elluviimisel saab kriteeriumid 3.4, 3.5 ja 3.6 täita.

4.4 Vesi

Puhkeküla peab *Green Key* nõuetele vastamiseks korra kuus registreerima vee kogutarvet. Puhkekülal puudub veearvesti, mistõttu on vaja osta veearvesti, et näha veekulu ja täita kriteerium. Veearvesti aitab näha, millal on veekulu suurem ja millal väiksem. Veekulu jälgimine võib aidata tuvastada veekulu probleemseid kohad. Viimase 12 kuu jooksul ei ole ostetud ühtegi WC-potti. Kasutusel olevad WC-potid on kahesüsteemsed ja kasutavad ühe tõmbega 3/6 liitrit vett. Puhastusteenindajad koristavad regulaarselt ruume, kus on kraanid ja WC-potid, mille käigus kontrollitakse, et WC-potid ja kraanid ei tilguks ega lekiks. WC-pottide ja kraanide lekkimine tundub näiliselt, et vett ei kulu, aga

suuremas perspektiivis on veekulu koguseliselt suur. Lekete puhul tuleb kindlasti kraan kinni panna või viga parandada.

Green Key kriteerium 4.4 (Lisa 1) nõuab, et 75% duššidest ei ületaks veehulk 9 liitrit minutis. Puhkekülal ületab veehulk 92% duššidel 9 liitrit minutis, mis tähendab, et veekulu on suur. 8% duššidest jääb veekulu alla 9 liitri minutis. Duššide puhul on vaja veekulu vähendada 67%. Kraanide puhul nõuab *Green Key* kriteerium 4.5 (Lisa 1), et veehulk ei ületaks 75% kraanidest 8 liitrit minutis. Puhkekülal ületab veehulk 44% kraanidel 8 liitrit minutis. Vahemikku jääb 56% kraane ja 19% kraane on vaja viia vastavusse, et 75% kraanidest vastaks kriteeriumile. Valamusegistitele on võimalus külge panna aeraatorid, mille vee läbilaskvus võib olla maksimaalselt kuni 8 liitrit minutis. Dušisegistile saab külge panna näiteks regulaatori, mille veeläbilaskvus ei tohi olla suurem kui 9 liitrit minutis. Pissuaare puhkekülas ei ole ehk kriteeriumit 4.6 (Lisa 1) täitma ei pea. Samuti ei ole ühtegi kuppel- või tunnelnõudepesumasinat. Viimase 12 kuu jooksul ei ole ostetud ühtegi pesu- või nõudepesumasinat, olemasolevad masinad on vanemad kui 12 kuud.

Tabelist (Tabel 1) on näha, millise ruumi dušiga on tegu ja mitu liitrit on veekulu 15 sekundi jooksul ning ühe minuti jooksul. Tabelist (Tabel 2) näeb, millise ruumi kraaniga on tegu ja mitu liitrit on veekulu 15 sekundi jooksul ning 1 minuti jooksul. Duššide veekulu puhul on norm ühe minuti jooksul mitte rohkem kui üheksa liitrit. Kraanide veekulu puhul on norm ühe minuti jooksul mitte rohkem kui kaheksa liitrit.

Tabel 1. Ermistu Puhkeküla duššide veekulu liitrites

Dušši asukoht	15 sek jooksul	1 min jooksul
Tuba 22	3,00	12,00
Tuba 26	3,00	12,00
Peamaja 1. korruse duširuum (registratuuri poolne, paremal)	2,40	9,60
Peamaja 1. korruse duširuum (registratuuri poolne, vasakul)	2,00	8,00
Inva-WC	3,90	15,60
Loodusmaja duširuum 1. vasakul	4,30	17,20
Loodusmaja duširuum 2. vasakul	4,50	18,00
Loodusmaja duširuum 1. paremal	4,00	16,00
Loodusmaja duširuum 2. paremal	3,00	12,00
Välimaja duširuum ees vasakul	3,50	14,00
Välimaja duširuum taga vasakul	3,60	14,40

Dušši asukoht	15 sek jooksul	1 min jooksul
Välimaja duširuum ees paremal	3,30	13,20
Välimaja duširuum taga paremal	3,00	12,00

Tabel 2. Ermistu Puhkeküla kraanide veekulu liitrites

Kraani asukoht	15 sek jooksul	1 min jooksul
Tuba 22	1,50	6,00
Tuba 26	1,25	5,00
2. korrus WC (tuba 22 poolne)	3,00	12,00
2. korrus WC (tuba 26 poolne)	2,75	11,00
Peamaja köök	2,00	8,00
Ladu	2,00	8,00
Peamaja 1. korruse WC	1,20	4,80
Väliköök	2,40	9,60
Inva-WC	1,80	7,20
Välimaja külje WC	1,30	5,20
Saunamaja köök	3,30	13,20
Saunamaja WC	1,50	6,00
Võrgukuuri WC	1,50	6,00
Võrgukuuri baar	2,40	9,60
Võrgukuuri köögi 1. kraan	3,40	13,60
Võrgukuuri köögi loputuskraan	2,30	9,20
Võrgukuuri köögi 2. kraan	2,70	10,80
Välimaja duširuum	1,00	4,00

Puhkekülas puhastatakse kogu reovesi. Kasutusel on lokaalne veepuhastussüsteem. Septiku tööpõhimõte on tahkete osade eraldamine reoveest. Tahked osad settivad septiku põhja ja lagunevad ehk toimub mehhaaniline puhastus. Ülejäänud vesi liigub edasi läbi imbväljaku pinnasesse, kus puhastatakse vett bioloogiliselt [13]. Imbväljak on septiku puhastussüsteem, mis koosneb imbtorudest, mille all on killustikukiht [14]. Killustikukiht tagab, et põhjavette ei satuks saasteaineid ja järelpuhastus toimuks aeroobses keskkonnas [14]. Reovee mahutit peab regulaarselt tühjendama, peale seda tuleb septik uuesti veega täita [13]. Puhkekülas tühjendatakse septikud üks kuni kaks korda

aastas vastavalt vajadusele. Septik on lihtsaim ja odavaim viis lahendada puhkeküla reovee käitlemine, sest puudub võimalus liituda tsentraalkanaliseerimisega.

4.5 Pesemine ja puhastamine

Kriteeriumid 5.1 ja 5.2 nõuavad, et tubades oleks info voodipesu ja rätikute vahetamise korra kohta. Puhkekülal ei ole tubades, kämpingumajades ega saunamajas infot voodipesu ja rätikute vahetamise korra kohta. Ermistu Puhkeküla on väike puhkekoht, kus külastaja veedab keskmiselt üks kuni kaks päeva. Puhkeküla enda kord näeb ette vahetada voodipesu ja rätikud, kui külastaja on väljaregistreerunud ja tuba on vaja ära koristada. Pikemalt viibivatelt külastajatelt küsitakse, kas nad soovivad voodipesu või rätikute vahetust, sest harvematel juhtudel viibib mõni klient ühe nädala või isegi ühe kuu. Kuna iga päev ei vahetata voodipesu ja rätikuid, on kokku hoitud energia, vee ja kulude pealt. Pikemas perspektiivis hoitakse kuludelt palju kokku ja see aitab keskkonda säästa läbi väikeste tegevuste.

Puhastustoodetest on kasutusel üks ökomärgisega puhastusaine. Puhkekülale on oluline puhastusvahendite tõhus toimimine, lisaks on kasutusel olevad puhastusvahendid hea hinnaga, kvaliteetsed ja inimsõbralikud. Nüüdseks on Ermistu Puhkekülale puhastusvahendite edasimüüjal müügil ka *Ecolabel* ökomärgisega puhastusvahendid. Kriteeriumi täitmiseks oleks variant praegused tooted lõpuni kasutada ning uued tooted *Ecolabel* märgisega osta, et vähemalt 90% puhastusvahenditest oleksid ökomärgisega, sest seda näeb ette sertifikaadi kriteerium Kriteerium 5.3 nõuab, et keemilised puhastusvahendid oleksid tunnustatud ökomärgisega, seega võib olla puhastusvahendil peale *Ecolabeli* ka muu märgis nt põhjamaade ökomärgis Luik (*Nordic Ecolabel*), Saksamaa ökomärgis Sinine Ingel (*Blue Angel*), ökomärgis *Ecocert*, ökomärgis ICEA, USA ökomärgis *Green Seal*, USA ökomärgis *Cradle2Cradle*. Kuna hetkel on koostöö puhastusvahendite edasimüüjaga hea ja tooted on sobivad, siis oleks esimene variant proovida nende ökomärgisega tooteid, kui need ei sobi, siis tuleks vahetada tooteid.

Ecolabel ökomärgis on ametlik Euroopa Liidu vabatahtlikult taotletav märgis. *Ecolabel* on loodud 1992. aastal ja tuntud üle Euroopa ning kogu maailmas. Ökomärgis sertifitseerib tooteid, mis on kontrollitud ja garanteerivad tõendatud väikse keskkonnamõju. Märgise saamiseks peavad kaubad ja teenused vastama kõrgetele keskkonnastandarditele kogu oma olemusringi jooksul, alates tooraine saamisest tootmise ja jaotuseni kuni toote kõrvaldamiseni. Ökomärgis julgustab ettevõtteid tootma uuenduslikke tooteid, mis on vastupidavad, kergesti parandatavad ja taaskasutatavad. *Ecolabel*

märgisega toodete kasutamine pakub keskkonnasõbralikke alternatiive, tehes teadlikke valikuid ja on osa rohepöördes. [15]

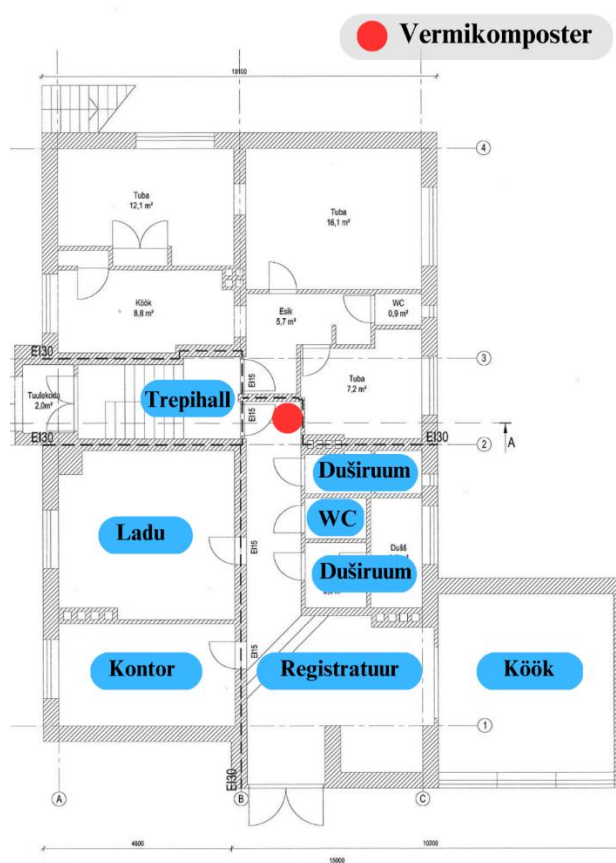
Keemilisi desinfitseerimisaineid ei kasutata puhastamisel ega koristamisel. Desinfitseerimisvahendit võib kasutada ainult seente, bakterite, putukate või viiruste korral, kui need tekitavad ohtu tervisele või märkimisväärselt saastet [12]. Desinfitseerimisainet võib kasutada ka käte desinfitseerimiseks, mida kriteeriumi puhul arvesse ei võeta. Kasutusel olevad paberrätikud on Tork *Xpress Multifold Hand Towel* ja tualettpaber on Tork *SmartOne Toilet Roll*. Kätepaberid ja tualettpaberid on mõlemad kloorita pleegitatud ning *Ecolabel* ökomärgisega. Seega vastavus selles osas on olemas, parendada tuleks veel kriteeriumid 5.1 ja 5.2 ehk tubadesse tuleks klientidele panna info voodipesu ja rätikute vahetuse korra kohta ning (Lisa 1). Lisaks tuleks parendada kriteeriumit 5.3, sest hetkel on keemilistest puhastusvahenditest 9% tunnustatud ökomärgisega, aga kriteeriumi täitmiseks peab olema vähemalt 90% tunnustatud ökomärgisega puhastusvahendeid.

4.6 Jäätmed

Puhkeküla kogub eraldi pakendijäätmeid, biolagunevaid- ja toidujäätmeid, pandipakendit ja olmejäätmeid. Kontoris kogutakse eraldi paberit, sest tekib palju pabereid, kus on andmed peal. Segaolmejäätmeid ei arvestata 6.1 (Lisa 1) kriteeriumis eraldi jäätmeliigina. Kriteeriumi täitmiseks peab ettevõtte koguma jäätmeid vähemalt kolmes eri liigis ja Ermistu Puhkekülal on kolm liiki esindatud. Jäätmete kogumiseks on puhkeküla territooriumil olemas hallid prügikastid olmeprügi jaoks, roheline kott taara jaoks ja kollane kott pakendi jaoks. Prügikasti kaane peal on silt, kuidas jäätmeid õigesti liigiti koguda ja on tähistatud vastavalt prügikasti või jäätmekoti värvile. Biolagunevaid jäätmeid hakati koguma 2023. aasta algusest ja praegu kogutakse biojäätmeid peamajas, kus on kontor, peamaja toad ning Resto Võrgukuuris. Biokonteiner asub klientidele territooriumi keskel. Kõrgperioodiks paigaldatakse biolagunevate jäätmete prügikaste territooriumile juurde, sest siis on rohkem rahvast ja biolagunevate jäätmete konteinerite juurde lisamisega on kliendil parem ligipääs neile. Mida lihtsamaks tehakse kliendile sorteerimine, seda suurema tõenäosusega hakkab klient prügi sorteerima. Ermistu Puhkekülal on jäätmeveo leping AS RagnSells-iga.

Lisaks biolaguneva jäätme konteinerile on puhkekülas kasutusel vermikomposter, tänu millele saab biojäätmed muuta kompostiks keskkonnasõbralikul viisil. Kompostris on kasutusel punased kompostussid liiginimega *Eisenia Andrei*, kes muudavad biojäätmed orgaaniliseks kompostiks. Usse areneb aja jooksul juurde ja seda enam on nad võimelised biojäätmeid lagundama. Tekstuurilt on

vermikompost sarnane turbale, sest sisaldab palju looduslikke hormone ja ensüüme. Vermikompostrisse ei tohi panna piimatooteid, luid, lihatooteid, intensiivse maitsega toite (nt ingver), suures koguses tsitruselisi toite ja õli. Komposter on 60,5 cm kõrge ja 50,5 cm lai ning mahutab kokku 58,4 l. Kompostrit on puhkeküla siseruumis hea kasutada, kuna ei tekita lõhna. Kompostrisse on võimalus peamaja köögis tekkivad biojäätmekoheselt ära panna. Komposter asub peamajas registratuuri koridoris (Joonis 6). Köök asub registratuuri ruumi kõrval ning on mõeldud kontori töötajatele ja küllastajatele kasutamiseks. [16]

Joonis 6. Vermikomposti asukoht peamaja 1. korrusel [7]

Prügikastidel ja prügikonteineritel on peal selgitavad sorteerimise juhised. Lisaks on peamajas kontoris töötajatele kättesaadavas kohas pikemad ja põhjalikumad juhised, kuidas jäätmeid liigiti sorteerida. Vastuvõtualal kasutatakse kuuma joogi kaasamüümisel ühekordseid lauatarbeid. Kuuma joogi segamiseks on puidust pulgad. Resto Võrgukuuris kasutatakse samuti ühekordseid lauatarbeid kuumade jookide kaasamüümiseks ning toidu kaasapakendamiseks. Kui klient tellib toidu kaasa, siis küsitakse üle, kas ta soovib kahvlit ja nuga lisaks või mitte. Kriteerium 6.4 (Lisa 1), lubab toidu ja joogi kaasatellimiseks võib kasutada ühekordseid lauatarbeid [12].

Ohtlikke tahkeid ja vedelaid kemikaale ladustatakse ohutult. Neid hoitakse eraldi ja tagatud on kokkupuute vältimine teiste asjadega. Puhastusained hoitakse laoruumis ja eraldi riiulil. Värvide asuvad teises laoruumis ja on samuti eraldatult eraldi riiulitel. Patareide jaoks on eraldi kogumiskast. Lambipirne hoiustatakse eraldi kinnises kastis. Laoruumide ventileerimiseks on kasutusel loomulik ventilatsioon. Ohtlikke jäätmeid hoiustatakse lukustatud keldris eraldi kastis kuni esimesel võimalusel ära viimiseni. Ohtlike jäätmete tekkimisel viiakse jäätmed esimesel võimalusel ohutult jäätmete vastuvõtupunkti, kus on volitatud ohtlikke jäätmete vastuvõtja.

Kriteerium 6.7 (Lisa 1) nõuab, et igas tualettruumis oleks olmeprügikast. Puhkekülas on igas tualettruumis olemas olmeprügikast, kuhu kogutakse hügieenijäätmed, vältimaks nende WC-potist alla laskmist ja jõudmist kanalisatsiooni. Hügieenijäätmed üldiselt sisaldavad keskkonnale kahjulikke aineid.

Kriteerium 6.8 nõuab, et üksikportsjonite puhul võib eraldi pakendatud olla kuni viis toiduainet või jooki. Resto Võrgukuur kasutab üksikportsjoni pakendamisel toidukarpi ja kastmekarpi. Joogi puhul kasutab ainult joogitopsi. Toidu ja joogi pakendamisel jääda kriteeriumi piiridesse. [12]

4.7 Energia

Green Key kriteerium 7.1 (Lisa 1) nõuab energiatarve registreerimist vähemalt korra kuus. Energia kogukulu registreeritakse puhkekülas korra kuus, seega on kriteerium täidetud. Kuu alguses saadetakse eelneva kuu elektriarve ning sealt saab kätte elektrikulu. Elektrikulu tabelisse märkimisel saab hea ülevaate elektrikulu muutustest kuu lõigetes. Tabeli kaudu saab jälgida, kas elektri tarbimisel toimub olulisi muutusi. Suuremate muutuste toimimisel on võimalik otsida üles suuremad tarbekohad ja kasutusele võtta parandusmeetmed ning analüüsida, kas elektriseadmed oleks mõistlikum välja vahetada või olemasolevat seadet edasi kasutada.

Kliima-, kütte- ja ventilatsiooni kasutamise kohta ei ole korda kehtestatud. Küttena on kasutusel maaküte, mis reguleerib toatemperatuuri välisõhu järgi. Kui ruumid seisavad tühjana ja kliente seal ei viibi, siis hoitakse kütte minimaalse peal. Kliendi saabudes keeratakse vajadusel temperatuuri juurde, et tuba oleks soe. Kliimasüsteemi ja ventilatsiooni majutusruumides ei ole.

Kriteerium 7.3 (Lisa 1) nõuab, et elektrilambid oleksid vähemalt 50% LED-lambid ja vähemalt 80% energiatõhusad. Energiatõhusatel lampidel on *Energy Star* märgis või on Euroopa Liidu energiamärgistussüsteemis kõige energiatõhusamast klassist. Energiatõhusad lambid on kallimad, kuid kestavad kauem ja on tõhusamad. Puhkekülal on kasutusel 168 LED-lampi, mis on

keskkonnasõbralikud. 14 lampi ei ole energiatõhusad. Lambipirnidest on kasutusel 92% LED-pirnid ja 8% hõõgpirnid. Ermistu Puhkekülal on kriteerium 7.3 täidetud, sest kasutusel on 92% LED-lampi, mis on samuti energiatõhusad. [12]

Väljalaskesüsteemi rasvafiltreid puhastatakse Resto Võrgukuur köögis vähemalt üks kord kuus, kuna seal on rasvafiltrid kõige rohkem töös. Mujal köökides puhastatakse rasvafiltreid vähemalt üks kord aastas nagu kriteerium 7.4 (Lisa 1) nõuab. Rasvafiltrite korrapärane puhastamine aitab ära hoida suuremat energiakulu ja aitab keskkonnajalajälge väiksemana hoida [12]. Kliima- ja küttesüsteemi kontrollitakse vastavalt vajadusele. Kliima- ja küttesüsteemina kasutatakse Resto Võrgukuuris kahte õhksoojuspumpa. Peamajas on kasutusel NIBE S1155 maaküte võimsusega 4-16 kW. Maaküttesüsteem nõuab vähe hooldust, vaja on jälgida visuaalselt piirituse taset, et seda oleks piisavalt.

Ermistu Puhkekülas asub NIBE S1155 inverter-pump peamaja keldris. Maasoojuspump on integreeritud soojaveeboilerita. Maasoojuspump kohandub automaatselt puhkeküla küttevajadustega, tänu sellisele tehnoloogiale aitab NIBE S1155 küttekuludelt kokku hoida. Lisaks hoiab ta eksploatatsioonikulud võimalikult madalal. Kütteseadet saab juhtida läbi nutiseadme. Sisekliimat kohandatakse automaatselt tänu nutikale tehnoloogiale. Energiakulud on minimaalsed, mis säästab looduskeskkonda. [17]

Külmkappidel ja ahjudel kontrollitakse regulaarsete koristuskordade ajal, et nende uksetihendid oleks töökorras ja ei lekiks. Katkise uksetihendi puhul on energiakulu suurem. Külmutusseadmeid sulatatakse üles vähemalt korra aastas, et liigne jää ei segaks külmutusseadme korrapärast tööd ning hoiaks kulud madalal.

Koosolekuruume puhkekülas ei ole. Tühjade numbritubade energiatarbe vähendamiseks eraldi kirjalikku tegevuskorda ei ole. Numbritubasid on kokku kaheksa, mida aeg-ajalt töölisid ja turistid turismi madalperioodil külastavad. Samuti külastatakse turismi madalperioodil saunamaja. Kämpingumajad on turismi madalperioodiks suletud ja elekter välja võetud, mis aitab energia ja kulude pealt kokku hoida. Ermistu Puhkeküla turismi madalperiood on 1. septembrist 30. aprillini ja kõrgperiood on 1. maist 30. augustini.

Keskkonnajalajälje vähendamiseks ei ole ruumides standardtemperatuure paika pandud. Ettevõttes tuleb otsustada, milline peab olema standardtemperatuur. Ruumides on olemas kraadiklaasid, mille järgi tuleks paika reguleerida standardtemperatuur. Soovi korral saab klient temperatuuri muuta, kui talle standardtemperatuur ei sobi, muul ajal, kui külastajaid ruumis ei viibi peab ettevõtte hoidma

ruumi standardtemperatuuril. Viimase 12 kuu jooksul ei ole numbritubadesse uusi elektriseadmeid ostetud ehk kriteerium 7.10 (Lisa 1) on vastav. Samuti ei ole viimase aasta jooksul ostetud ühtegi pumpa ega jahutusseadet.

Territooriumil on välisvalgustus. Päevavalguse ajal on välisvalgustus välja lülitatud. Enamus välisvalgustusest läheb põlema automaatselt naturaalse valguse peale. Kui päike loojub ja õues läheb hämaraks, siis läheb valgustus automaatselt põlema ning kui päike tõuseb ja läheb valgeks, siis lülitub valgustus automaatselt välja. Ülejäänud valgustus on paika pandud kellaja peale ehk tulede süttimise kellaaeg on pandud päikeseloojangu ajale ja tulede kustumise aeg on seadistatud päikesetõusu ajale.

4.8 Söök ja jook

Kohalikust piirkonnast ostetakse talunikelt Resto Võrgukuuri kartulit, kapsast, porgandit, tomatit, kurki, paprikat ja sibulat. Kala pärineb samuti kohalikust piirkonnast Pärnu lahest, mida müüb ettevõtte Kalakuningad. Kohalik toodang asub 100 km piires Ermistu Puhkekülast. Eelnimetatud kohalikud tooted jäävad puhkekülast maksimaalselt 28 km kaugusele. Kriteerium 8.1 (Lisa 1) nõuab, et Ermistu registreeriks vähemalt viis toiduainet või jooki, mis on ökomärgisega, mahe, kohalik toodang või õiglase kaubanduse märgisega. Ermistu Puhkekülal on viis toodet esindatud ja kriteerium on vastavuses. Resto Võrgukuur ei osta ühtegi ohustatud või kaitsealuse liigi kategooriasse kuuluvat toodet. Võrgukuuris toimuvad mõned korrad aastas ulukilihist õhtusöögid, aga õhtusööke korraldab kohalik jahimees läbi ametliku firma jälgides riiklikke õigusakte. Lisaks on tooraine pärit kestlikest allikatest [12]. Kriteeriumi 8.2 (Lisa 1) saab lugeda vastavaks.

Turismi kõrghooajal pakutakse Võrgukuuri menüüs toitu taimetoitlastele ja veganitele. Lisaks on teatud toitude puhul võimalus paluda taimetoitlastele/veganitele vastuolus tooraine välja vahetada või välja jätta. Turismi madalperioodil pakutakse ainult lõunapakkumisi ja menüü on igapäevaselt vahetuses, kus ei pruugi menüüs olla toitu taimetoitlastele/veganitele, kuid tooraine väljavahetamisel või väljajätmisel on toit neile sobilik.

Resto Võrgukuur vähendab teadlikult toidujäätmete kogust planeerides mõistlikult toitude koguseid, pannes taldrikule paraja portsjoni, et klient suudab selle ära süüa ning kööki tuleb võimalikult vähe toidujäätmeid tagasi. Kohalikult taimekasvatajalt tellitakse ilma pakendita kartuleid, porgandeid, kurki, kapsast ning muid juurvilju. Jäätmetest sorteeritakse olme-, pandipakendi-, pakendi- ja biojäätmeid. Kliendile toitu kaasa pakkides küsib teenindaja näiteks, kas toitu võib ühiselt pakendada, kas ta soovib topsile kaant, kas ta soovib kaasa kahvlit või nuga. Teadlikud planeeritud tegevused aitavad väga palju tekitada vähem jäätmeid. Klientidele pakutakse kraaniveest valmistatud

maitsevett, mida klient saab soovi korral tasuta tarbida. Kraanivee tarbimine aitab tekitada vähem pudelivee pakendit ning kulu osta pudelivett suuremas koguses sisse.

4.9 Siseruumide keskkond

Puhkeküla hoonetes on keelatud igasugune suitsetamine ja loata küünalde põletamine, mis on Ermistu Puhkeküla kodukorras välja toodud. Kõik siseruumid on suitsuvabad. Suitsetamiseks on õuealadel loodud spetsiaalsed kohad, kus on tuhatoosid. Siseruumides suitsetamise tuvastamine on puhkeküla poolt trahvitav. Suitsuvabad toad tagavad parema tuleohutuse ja puhtama siseruumide keskkonna. Töötajad võivad tööajal suitsetada, aga neile ei ole selleks kehtestatud tööajal suitsetamise korda. Üldiselt suitsetavad töötajad siis, kui neil on pausid ja suitsetavad spetsiaalsetes kohtades, et tegevus ei häiriks teisi territooriumil viibijaid. Tööajal suitsetamise korra kehtestamine aitab kindlasti tagada suitsetamiseks määratud ajad, koha ja teiste töötajate ning külastajate hea keskkonna [12].

4.10 Haljasalad

Haljasalasid on puhkekülas palju, kuid väetiseid ega keemilisi pestitsiide ei kasutata. Senini ei ole vajadust tekkinud ja keskkonna ning pinnase hoidmiseks ei soovita kasutada. *Green Key* nõue ütleb, et 12 kuu jooksul ostetud muruniidukid peavad olema väikse CO₂ heitmega, energiatõhusad ja madala müratasemega. Ermistu Puhkekülale ei ole 12 kuu jooksul ühtegi muruniidukit ostetud, seega kriteeriumi 10.2 (Lisa 1) saab lugeda vastavaks. Lillede kastmiseks on määratud ettevõttes kindel inimene, mis välistab ülekastmise ja vee raiskamise. Lillede kastjal on paika pandud kastmise korrad. Suvisel ajal kasutatakse lillede kastmiseks järvevett, seega ei pea kraanivett selle jaoks kulutama. Talvisel ajal, kui järvel on jää peal, kastetakse lilli kraaniveega.

Kohaliku bioloogilise mitmekesisuse rikastamiseks on lindudele paigaldatud puude külge pesakastid. Talvisel perioodil on lindudele paigaldatud linnusöögimajad, et aidata neil üle elada raske periood toidu leidmiseks. Suvisel perioodil luuakse palju haljasalasid nagu näiteks lillepeenrad, lillepotid, lillepaat, taimepeenrad ja taimekastid. Sügisel säilitatakse võimalikult palju taimi, mis pannakse talveks jahedasse ning kevadel istutatakse uuesti, et ei peaks uusi taimi ostma.

4.11 Vastutustundlik ettevõtlus

Ermistu Puhkeküla ei avalda halba mõju loodusele ega ökosüsteemile. Puhkeküla jälgib kohalikke ja riiklike akte ja veendub, et nende tegevused oleks aktidega kooskõlas. Ermistu Puhkekülale ulatub Tõhela-Ermistu looduskaitseala ning samuti peetakse kinni sellest tulenevast kaitse-eeskirjast ja

piirangutest. Puhkeküla laenutab turismi kõrghooajal veesõidukeid ning kaitse-eeskirjast tulenevalt on oluline teavitada veesõidukite rentijaid, et Ermistu järvel tohib sõita kuni 10 km/h [8]. Puhkeküla ei takista kuidagi elanike pääsemist koju või inimestele pääsemist järve äärde. Puhkeküla on eraterritoorium ja territooriumil viibimisega võivad kaasneda tasud. Ermistu järve äärde pääseb ka avalikest kohtadest, seega ei takista puhkeküla pääsemist järve äärde. Ettevõtte tegevus ei ohusta kuidagi toidu-, energia-, vee-, kanalisatsiooni- või tervishoiu teenuste osutamist naaberkogukondadele. Hooned vastavad planeerimisnõuetele ning projekteerijad ja ehitajad on selgeks teinud ehituseeskirjad neid järgides.

Töötajatel on olemas info nende tööaja, töötingimuste ja tööülesannete kohta. Kõik töötajad saavad õiglast palka, mis võimaldab neil ära elada. Töötajad, kes on alla 18-aastased, nende puhul järgitakse riiklikke õigusakte ja nendele mõeldud õiglast tööaega. Töötajaid ei diskrimineerita ja koheldakse võrdselt. Töökeskkond on ohutu ja turvaline ning töötamiseks on loodud head tingimused. Töötajaid saadetakse aeg-ajalt koolitustele. Töötajatel on võimalus anda tagasiside juhatajale, kes võtab tagasiside arvesse ja vajadusel uuendavad meetmed kasutusele. Töötajatele on selgeks tehtud tervise- ja ohutusnõuded. Töötajatele on loodud spetsiaalsed kohad esmaabiks. Esmaabi kohtades asuvad esmaabivahendid.

Töökeskkonna paremaks muutmiseks on oma mugavuse järgi soetatud esemeid nagu nt uued kontoritoolid, mis on reguleeritavad, peapadjaga. Kontoritoolile vahelduseks on soetatud istepall, mis suurendab painduvust, tugevdab lihaseid, parandab tasakaalu ja koordineerimist [18]. Töö jaoks on soetatud sobivatesse kohtadesse valgustused. Registratuuri letti on ümber ehitatud, tööpind on tehtud laiemaks, et oleks parem kirjutada broneerimisraamatusse ja kassavihikusse. Leti alla on pandud täies ulatuses valgus, et ei oleks pime. Registratuuri leti laevalgusti on toodud leti kohale, sest enne ole leti kohal kliendil pime kirjutada. Kontorisse on ostetud töötaja soovi peale tööd mugavdavad vahendid nagu nt dokumendisahklid lauapealse ruumi kokkuhoiuks. Põhikohaga töötajad on käinud erinevatel koolitustel nagu nt turunduse koolitus, sotsiaalmeedia kasutamise koolitus, turismiettevõtja praktilised turundusvahendid internetis koolitus, *Green Key* koolitussari, esmaabi koolitus, kliendi tagasiside kui digiturunduse tööriist koolitus, tööohutuse koolitus,

Puhastusteenindajatele on tehtud koolitusi, kuidas mugavalt koristada üleliigseid liigutusi tegemata. Koristustarbeid on välja vahetatud efektiivsemate ja paremate toodete vastu. Laos on tehtud ümberehitusi, et asju rohkem ära mahutada. Suurte ja kõrgete akende pesuks on soetatud aknapesurobot. Koristamisel on vaja vedada palju asju, mis võivad olla rasked. Koristamiseks on soetatud kaks golfiautot. Ruumide paigutusel on arvestatud, et oleks võimalikult hea koristada, nt

mööblit ei pea liigutama. Põhikohaga puhastusteenindajad on käinud töö poolt koolis õppimas koristamise teooriat ja praktikat.

Töötajaid ei diskrimineerita ja koheldakse võrdselt ning seda näitab ettevõtte ühisürituste korraldamine. Ühisüritusi korraldatakse kõikidele ettevõtte töötajatele ja teavitatakse kõiki töötajaid. Kõigil, kellel on huvi ühisüritusel osaleda, on see võimalus. Töökuulutuste puhul on kõigil võimalus kandideerida tööle, olenemata rahvusest, nahavärvist, vanusest või soost. Ettevõttes on tööl naisi kui ka mehi, kes on eri vanuses. Kõiki töötajaid võetakse nii, nagu nad on. Turvalisuse tagamiseks on puhkekülas videovalve.

4.12 Rohelised tegevused

Registruuri infoalasse tuleks panna info lähedal asuvate parkide ja looduskaitsealade kohta, kuhu külastajad saavad soovi korra minna. Info kuvamine aitaks suunata inimesi sporti tegema ja looduses aega veetma, et suurendada teadlikkust piirkonnast. Ermistu Puhkeküla lähedal asuvad Ermistu vaatetorn, Tõstamaa discgolfi park, Tõstamaa terviserada, Ristimarja loodusrada, Kastna tammed ja Kastna linnuvaatlustorn. Kaugemal asuvad Lindi looduskaitseala, Tuhu raba, Matsi rand ja Tolkuse raba.

Ermistust on 2,5 km Tõstamaale, lähimasse keskusesse, kuhu oleks hea liikuda rattaga. Ühistranspordiliiklus Ermistu ja Tõstamaa vahel on harv ja hea oleks propageerida lähimat rattalaenu. Ettevõtte oleks rohelisem, kui pakuks ise rattalaenu. Kohapealne rattalaenus annaks suurt väärtust ja võimalusi klientidele ümbruskonna avastamiseks. Võimaluse korral võiks puhkeküla soetada kasutatud töökorras jalgrattad, et anda jalgratastele võimalus minna nn teisele ringile.

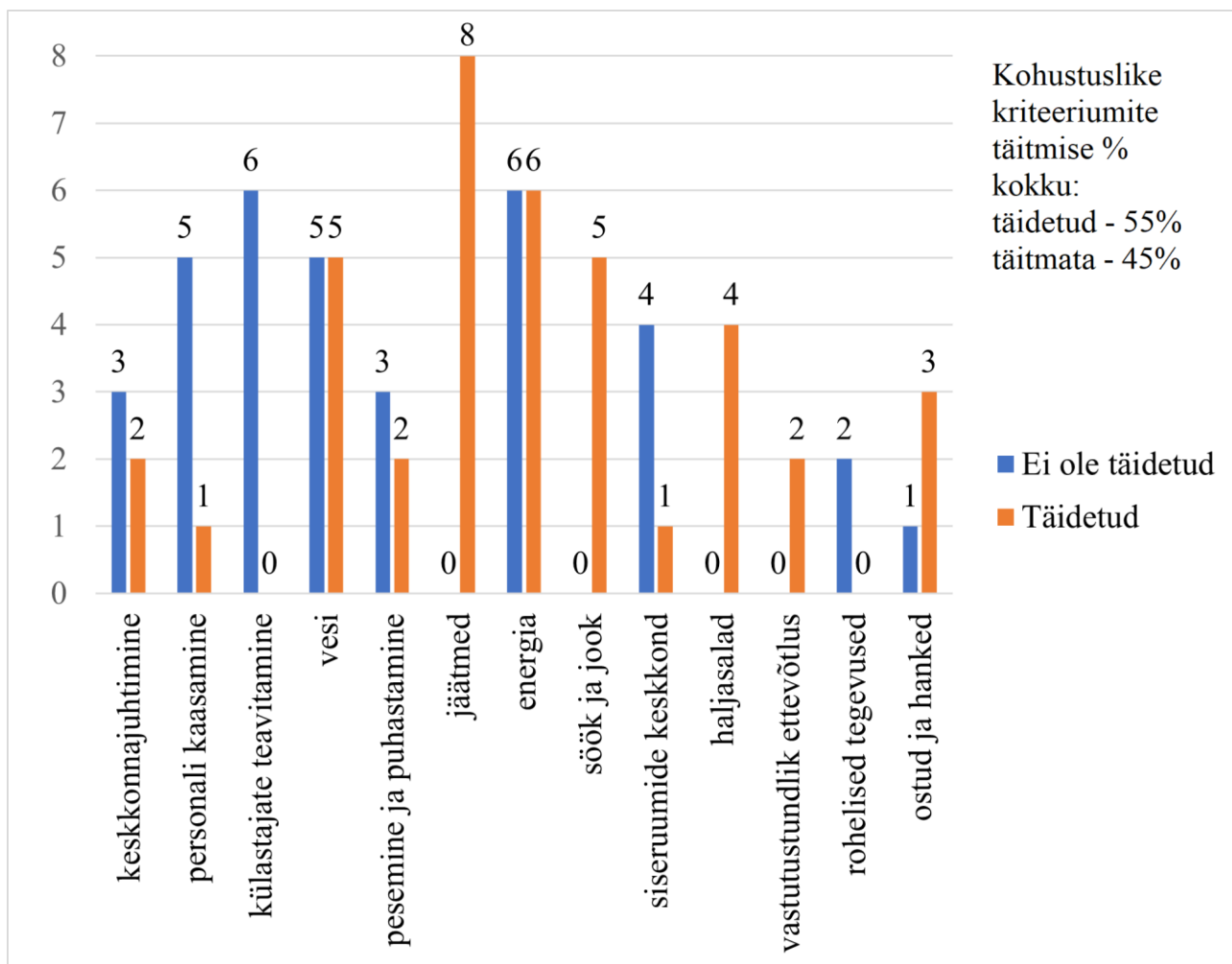
4.13 Ostud ja hanked

Ermistu Puhkeküla territooriumil ei tegutse kolmanda isiku poolt juhitavaid poode ega ärisid. Ökomärgise taotlemisel tuleb teavitada koostööpartnereid ja tarnijaid *Green Key*-ga liitumisest ning teavitada neid oma kestlikkuse ja kliimamuutustega seotud algatustest. Teave peab sisaldama puhaste ja varahoidlike võimaluste, varakasutuse vähendamise ning sotsiaalsete standardite järgimise kohast infot. Puhtad ja varahoidlikud võimalused on näiteks kaupa pakendada ühte pakendisse, kaupa tarnida taaskasutatavas pakendis, mida saab tagastada või tarnida tooteid keskkonnasõbralikus pakendis. Lisaks innustatakse tarnijaid jälgima *Green Key* kriteeriume. Infot saaks edastada ühistel koosolekutel või kirjalikul teel.

Kontoris on kasutusel printimiseks A4 paberid, millel on peal ECF ehk *European Climate Foundation* märgis, mis jälgib ISO 9001 ja ISO 14001 standardeid ning on toodetud jätkusuutlikust puitmetsast. Keskkonnajalajälje vähendamiseks kasutatakse paberit nii vähe kui võimalik. Põhiliselt kasutatakse paberit dokumentide ja tähtsate andmetega paberite säilitamiseks. Dokumendid, mis printitakse valesti ja vajavad uuesti printimist, kogutakse kokku ja võetakse kasutusele märkmete kirjutamise jaoks. Lisaks printitakse võimalikult palju kahepoolsele, et paberikulu kokku hoida. Paberit kasutatakse sisseregistreerimisel andmete täitmiseks, leht on printitud kaks lehekülge ühe lehe peale paberi ja ruumi kokkuhoidmiseks. Kliendid saavad printida dokumente vajadusel, kui nad küsivad. Enamus arved saadetakse elektrooniliselt meiliaadressile või e-arvena.

4.14 Analüüs

Green Key esmakordsel taotlemisel peavad kõik kohustuslikud kriteeriumid täidetud olema. Kohustuslikest kriteeriumitest on Ermistu Puhkekülal 55% täidetud (Joonis 7). 45% kohustuslikest kriteeriumitest ei ole täidetud. Kriteeriumite täitmisega on vaja enne *Green Key* taotlemist kindlasti tegeleda, sest 45% kohustuslikest kriteeriumitest on vaja vastavusse viia. Jäätmete osas on kõik kaheksa kriteeriumit täidetud ja seal ei ole vaja täiendusi enam teha. Energia teemas on 13 erinevat kriteeriumit, see on teemavaldkond, kus on kõige rohkem kriteeriume. Antud teemast on täidetud seitse kriteeriumit ja täitmist vajab veel viis, ehk üle poole kriteeriumitest energia valdkonnas on täidetud. Samas näiteks vee kriteeriumeid on kokku 10 ja seal on täidetud pooled kohustuslikud kriteeriumid. Kõige vähem kriteeriume on teemades vastutustundlik ettevõtlus, ja rohelised tegevused, ainult kaks. Ermistu Puhkeküla puhul on vastutustundliku ettevõtluse kriteeriumid täidetud, aga roheliste tegevuste kriteeriumid ei ole täidetud. Pesemise ja puhastamise ning keskkonnajuhtimise valdkonnas on mõlemal kokku viis kriteeriumit. Mõlema teema puhul on kaks kriteeriumit täidetud, kuid kolm kriteeriumit täitmata. Küllastajate teavitamise ja personali kaasamise kriteeriumeid on mõlemal kokku kuus. Küllastajate teavitamise teemal on kõik kriteeriumid vastavusse viimata. Personali kaasamise puhul on üks kriteerium juba täidetud, aga viis kriteeriumit on täitmata. Haljasalade neli kriteeriumit ning söögi ja joogi viis kriteeriumit on kõik juba täidetud. Siseruumide keskkonnal on kokku viis kriteeriumit, millest täidetud on ainult üks kriteerium ja ostudel ja hangetel on kokku neli kriteeriumit, millest täidetud on kolm.

Joonis 7. Green Key kohustuslike kriteeriumite täidetavus ja mittetäidetavus

Kriteeriumite täitmiseks on juhtkonnal vaja valida keskkonnajuht, kes hakkab ettevõttes keskkonnavalaste teemadega tegelema ja seab kestliku arengu üldised eesmärgid ning koostab pideva arengu eeskava. Keskkonnajuht peab olema koolitatud, et oskaks keskkonnavalaste küsimustega tegeleda. Ettevõttes tuleks korraldada juhtkonnaga, keskkonnajuhiga ja töötajatega koosolekuid, et neid viia kurssi olemasolevate ja tulevaste keskkonnavalgatustega. Töötajaid tuleb hakata koolitama keskkonna- ja kestliku arengu teemadel, et nad oleksid ettevõtte keskkonnategevustega kursis ning oskaksid kliendi küsimustele seoses keskkonnaga vastata. Lisaks töötajate koolitamisele saab keskkonnajuht kontrollida töötajate teadlikkust ettevõtte keskkonnavalastest tegevustest, tehes pistelisi kontrole esitades keskkonnavalaseid küsimusi. Personalialadele tuleb paigaldada keskkonnateadlikkuse teave (nt kustuta toast lahkudes tuled, kontrolli, et kraan ei tilguks, sorteeeri prügi), et harida kliendi teadlikkust ning tema tähelepanu suunata keskkonnavõistlusele.

Green Key sertifikaadi saamisel tuleb see paigutada nähtavale kohale. *Green Key* kohta tuleb teha teave kergesti kättesaadavaks, lisades nende info ettevõtte kodulehele ja info aladesse. Lisaks *Green Key* infole peab kodulehel olema puhkeküla jätkusuutlikkuse info ja *Green Key* logo. Külalisi tuleb hakata teavitama ettevõtte keskkonnavalasest tegevustest ja kliendi soovi korral neid kaasama keskkonnavalasest tegevustesse. Külastajatele tuleb jagada kestlike transpordivõimaluste kohta infot, et innustada klienti neid kasutama.

Igakuiseks veekulu registreerimiseks on vaja paigaldada veearvesti, mis salvestaks kogu veekulu. Töötajatele tuleb kehtestada kord kraanide ja WC-pottide jälgimiseks, et need töötaks korrapäraselt ja ei lekiks. Et veehulk vähemalt 75% duššidest ei ületaks 9 liitrit minutis, tuleks duššidele paigaldada regulaatorid. Et veehulk vähemalt 75% kraanidest ei ületaks 8 liitrit minutis tuleks kraanide veesurve vähendamiseks paigaldada neile aeraatorid. Köökidesse tuleks paigaldada rasvafilter. Tubadesse tuleb paigaldada teave voodipesu ja rätikute vahetuse korra kohta. Keemilised puhastustooted tuleb välja vahetada vähemalt 90% ökomärgisega puhastustoodete vastu.

Kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete kasutamise kohta on vaja kehtestada kord, et hoida energia ja kulude pealt kokku. Lisaks tuleb neile teostada korra aastas kontrolli. Tühjade ruumide jaoks on vaja koostada kirjalik tegevuskord, mida nendega ette võtta, kui pikalt seisavad, kas oleks mõttekas need sulgeda (turismi madalperioodil veeühendus katkestada, elekter välja lülitada ja hoone lukustada), kui külastajaid on vähe. Ruumide kütmiseks on vaja kehtestada standardtemperatuurid, millega välditakse ülekütmist ja raiskamist. Töötajatele tuleb kehtestada töö ajal suitsetamise kord, millal, kui palju ja kus võib suitsetada. Infoalasse tuleb paigaldada teave lähedal asuvate parkide ja looduskaitsealade kohta ning samuti lähedal asuva jalgrattalaenukohta. Samuti tuleb teavitada koostööpartnereid plaanitud keskkonnavalgatustest ja jätkusuutlikkusest ning *Green Key*-ga liitumisest.

Antud soovitusetega tulemuste osas, on hea teha algust nende vastavusse viimisega. Autor läbis *Green Key* taotlemise koolituste etapi, kus räägiti, et kriteeriumid, mida on keeruline vastavusse viia või nõuavad suuri investeeringuid, siis nendele kriteeriumitele ollakse nõus erandeid tegema, kui on olemas mõjuv põhjus. Iga *Green Key* märgist taotlev ettevõtte on erinev oma asukoha, keskkonna ja kohatingimuste poolest, mistõttu on loogiline, et mõni suurema investeeringu tegemine ei pruugi alati olla keskkonnasäästlikum või parim võimalik variant ning mõne eritingimuse puhul võib teha erandi.

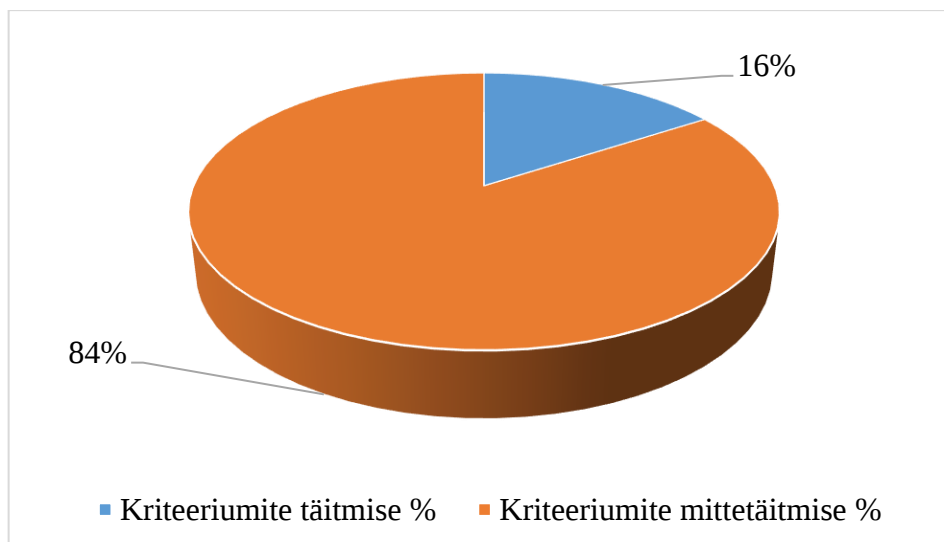
Soovituslikud kriteeriumid ei ole kohustuslikud täita esimesel taotlusaastal (Tabel 3). Teisel taotlusaastal tuleb täita 5% soovituslikest kriteeriumidest. Kolmandal aastal tuleb täita 10% ja

neljandal aastal 15%. Tabelist näeb, et viiendal kuni üheksandal aastal tuleb täita 20% ja kümnnendal aastal või rohkem tuleb täita vähemalt 50% soovituslikest kriteeriumitest.

Tabel 3. *Green Key* soovituslike kriteeriumite täitmise osakaal [12]

Aasta	Soovituslike kriteeriumite osakaal, %
1	0
2	5
3	10
4	15
5-9	20
10 +	50

Statistilises mõttes on joonisel (Joonis 8) näha, kui palju soovituslikest kriteeriumitest on puhkekülal juba täidetud. Soovituslikest kriteeriumitest on täidetud 16% ja 84% on täitmata. 16%-iga saab teise ja kolmanda aasta soovituslike kriteeriumite vajaduse rahuldada. Soovituslikest kriteeriumitest on Ermistu Puhkekülal täidetud 16%, milleks on: ettevõtte kasutab ökomärgisega pesupesemisvahendeid; koristamisel kasutatakse doseerimissüsteemiga keemilisi puhastusvahendeid, mis on kontsentreeritud; biojäätmekompostitakse; vähemalt viis toiduainet ei ole pakendatud plasti; puhkeküla ei kasuta kütteks ega jahutuseks fossiilkütuseid; elektrisõidukeid on võimalik laadida karavanipargi alas elektriposti küljes; puhkeküla territooriumil on õunapuuaed, piparmündi peenar ja ürdipeenar, kus kliendid saavad oma soov korral saadusi võtta; ettevõtte kohtleb inimesi tööle võttes võrdselt; kohalikel väikeettevõtjatel on võimalus müüa puhkekülas piirkonna kultuuritooteid, Ermistu Puhkekülas on müügil Ermistu järve käsitööseep, Tõstamaa Mõis roosiaia käsitööseep, Ermistu järve ravimuda; puhkeküla ei paku meelelahutust, mis hõlmab kodu- või metsloomi.

Joonis 8. *Green Key* soovituslike kriteeriumite täitmise %

Green Key täitmata kriteeriumite vastavusse viimiseks peab Ermistu Puhkeküla juhtkond määrama keskkonnajuhi. Kehtestada tuleb kestliku arengu eesmärgid. Sõnastada tuleb eesmärgid ning pidevat arengut kavandav aastane tegevuskava. Juhtkond peab hakkama korraldama töötajatega perioodilisi koosolekuid, viies nad keskkonnavalgatustega kurssi. Koosolekutel peab osalema ka määratud keskkonnajuht ning esitama keskkonnavalaseid arenguid, Igal aastal tuleb töötajaid kestliku arengu ja keskkonna teemadel koolitada. Keskkonnajuht peab tagama ettevõtte töötajate teadlikkuse keskkonnavalastest tegevustest. Personalialadele tuleb panna vastutustundliku käitumist edendav teave.

Green Key sertifikaadile tuleb leida koht registratuuris, mis pannakse sinna ökomärgise omandamisel. Külalistele peab olema *Green Key* teave nähtav ja kättesaadav sh ka kodulehel. Lisaks peab kodulehele valima koha *Green Key* logo jaoks. Külastajaid tuleb kaasata keskkonnavalastesse tegevustesse. Registratuuri töötaja peab oskama anda teavet *Green Key* ja ettevõtte keskkonnavalgatuste kohta. Külastajaid tuleb innustada kasutama kestlikke transpordivahendeid. Puhkeküla peab ostma veearvesti, et hakata mõõtma igakuist veekulu, Töötajatele tuleb kehtestada kord kontrollida, et kraanid ei tilguks ja WC-potid ei lekiks. Veehulk vähemalt 75% duššidest tuleb saavutada 9 liitrit minutis, Veehulk vähemalt 75% kraanidest tuleb saavutada 8 liitrit minutis. Köökidesse tuleb paigaldada rasvafiltrid.

Tubadesse tuleb panna info voodipesu ja rätikute vahetuse korra kohta. Olemasolevate keemiliste puhastusvahendite asemele tuleb soetada vähemalt 90% ökomärgisega puhastustoodet. Kütte kasutamise kohta on vaja kehtestada kord, mille järgi reguleeritakse temperatuure. Kütte- ja

kliimasüsteemi tuleb kontrollida vähemalt korra aastas ja vajadusel hooldada. Tühjalt seisvate peamaja tubade jaoks on vaja koostada kirjalik tegevuskord. Ruumide jaoks on vaja määrata standardtemperatuurid. Töötajatele on vaja kehtestada tööajal suitsetamise kord. Läheduses asuvate looduskaitsealade, maastiku ja parkide kohta tuleb infoseinale panna nende loetelu. Lisaks tuleb infoseinal kuvada lähima jalgrattalaenutuse kohta infot. Ettevõtte peab teavitama koostööpartneritest tarnijaid *Green Key*-st ja keskkonda puudutavatest kohustustest. Nende kriteeriumite täitmisel on Ermistu Puhkekülal esitada *Green Key* ökomärgise taotlus.

Tulemustest saab järeldada, et Ermistu Puhkeküla liigub keskkonnasõbralikuks saamise suunas ja teeb juba suuri samme selle jaoks. Arenemisruumi jagub, sest *Green Key* sertifikaadi omastamiseks on vaja täita 45% ulatuses kohustuslikke kriteeriumeid. Puhkeküla annab oma panuse jätkusuutliku keskkonna loomiseks näiteks sorteerides prügi, kasutades LED-pirne, ruumide dekoreerimisel kasutatakse palju taaskasutatavat materjali või mööblit, välditakse üleliigseid pakendeid, kasutatakse doseerimissüsteeme paljudes valamutega ruumides. Väikese ettevõtte kohta võib öelda, et tehakse palju elementaarselt keskkonnasõbralikke otsuseid.

KOKKUVÕTE

Tekamer OÜ-le kuuluv Ermistu Puhkeküla on majutusasutus, kus on lisaks toitlustusasutus Resto Võrgukuur, saunad, paadilaenutus, karavanipark ja telkimisala. Puhkeküla suudab majutusruumidesse majutada 80 inimest. Metoodikana on töös kasutatud kirjanduse analüüsi, dokumentide võrdlust, vaatluse kirjeldusi ja mõõtmisi. Töö käigus analüüsiti Green Key kriteeriumite vastavust ja mittevastavust Ermistu Puhkeküla näitel.

Green Key ökomärgist saab taotleda Puhka Eestis veebikeskkonnas. *Green Key* ökomärgise taotlemiseks peab Ermistu Puhkekülal olema täidetud kõik kohustuslikud *Green Key* kriteeriumid. *Green Key* kriteeriumid jagunevad 13 teemaks, milleks on: keskkonnajuhtimine; personali kaasamine; külastajate teavitamine; vesi; pesemine ja puhastamine; jäätmed; energia; söök ja jook; siseruumide keskkond; haljasalad; vastutustundlik ettevõtlus; rohelised tegevused; ostud ja hanked. *Green Key* kohustuslikest kriteeriumitest on puhkekülal täidetud 55%.

Jäätmete puhul on kõik kohustuslikud kaheksa kriteeriumit Ermistu puhkekülal täidetud. Samuti on kõik kriteeriumid täidetud valdkondades söök ja jook, haljasalad ning vastutustundlik ettevõtlus. Rohelised tegevused ja vastutustundlik ettevõtlus on teemad, kus on kõige vähem kriteeriume, ehk mõlemas kaks. Roheliste tegevuste valdkonnas on kõik kaks kriteeriumit vastavusse viimata. Ostudel ja hangetel on üks kriteeriumitest täitmata ja kolm kriteeriumit täidetud.

Külastajate teavitamise teemal on kõik kuus kriteeriumit täitmata, see on valdkond, kus on puhkekülal palju tööd teha. Samuti on energia teemaga, sest kuus kriteeriumit on täitmata ning kuus on vastavuses. Keskkonnajuhtimise puhul on üle poole, ehk kolm kriteeriumit mittevastavuses ning kaks kriteeriumit on vastavuses. Vee teemal on kümnest kriteeriumist pooled täidetud. Personali kaasamisel ja siseruumide keskkonnal on mõlemal üks kriteeriumitest täidetud. Nagu vee puhul oli viis kriteeriumit täitmata, on ka personali kaasamisel. Siseruumide keskkonna teemal on neli kriteeriumit vaja viia vastavusse. Pesemise ja puhastamise valdkonnas on vaja kolm kriteeriumit vastavusse viia, et kõik viis kriteeriumit oleks täidetud.

Täitmata kohustuslike kriteeriumite vastavusse viimiseks on Ermistu Puhkekülale vaja keskkonnajuhti, kes hakkab tegelema keskkonnavalaste küsimustega. Tema ülesanneteks on seada kestliku arengu eesmärgid ja koostada pideva arengu tegevuskava. Ta küsib töötajatelt pisteliselt küsimusi, et kontrollida nende teadlikkust ettevõtte keskkonnavalastest tegevustest. Ettevõttes tuleb korraldada keskkonnateemalisi koosolekuid, et viia töötajad keskkonnateemadega kurssi. Töötajad

tuleb koolitada keskkonna- ja kestliku arengu teemadel. Koosolekud ja koolitused on vajalikud, et töötaja oskaks kliendi küsimustele vastata seoses keskkonnavalaste teemadega. Kliendi keskkonnateadlikkuse suurendamiseks tuleb paigaldada keskkonnainfo personalialadele, mis juhib kliendi tähelepanu.

Green Key sertifikaadi omandamisel paigutatakse see registratuuri. *Green Key* kohta tehakse info kergesti kättesaadavaks, lisades nende info ettevõtte kodulehele ja infoaladesse. Kodulehele tuleb ka jätkusuutlikkuse info ja *Green Key* logo. Külalisi teavitatakse puhkeküla keskkonnavalasest tegevustest ja soovi korral kaasatakse tegevustesse. Kestlike transpordivõimaluste kohta jagatakse info infotahvilil, et innustada klienti neid kasutama ja olema keskkonnasõbralikum.

Veekulu mõõtmiseks ja salvestamiseks on vaja paigaldada veearvesti. Kraanide ja WC-pottide jälgimiseks kehtestatakse töötajatele kord, et need töötaks korrapäraselt ja ei lekiks. Nõude veehulk vähemalt 75% duššidest ei ületa 9 liitrit minutis täitmiseks tuleks duššidele paigaldada regulaatorid. Kraanide veesurve vähendamiseks tuleks paigaldada aeraatorid, et oleks tagatud kriteeriumi täitmine, mis ütleb, et veehulk vähemalt 75% kraanidest ei ületa 8 liitrit minutis. Köökidesse tuleb paigaldada rasvafilter ning tubadesse teave voodipesu ja rätikute vahetuse korra kohta. Keemilised puhastustooted tuleb välja vahetada vähemalt 90% ulatuses ökomärgisega puhastustoodete vastu.

Energiakulude kokkuhoiuks kehtestatakse kord kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete kasutamise kohta ja korra aastas kontroll. Tühjade ruumide jaoks on vaja koostada kirjalik tegevuskord, mida nendega ette võtta, kui pikalt seisavad, kas oleks mõttekas need sulgeda, kui külastajaid on vähe. Ruumide kütmiseks on vaja paika panna standardtemperatuurid, millega välditakse ülekütmist ja soojuskadu. Töötajatele tuleb kehtestada töö ajal suitsetamise kord, millal, kui palju ja kus võib suitsetada. Infoalasse tuleb paigaldada teave lähedal asuvate parkide ja looduskaitsealade kohta ning samuti lähedal asuva jalgrattalaenukohta. Samuti tuleb teavitada koostööpartnereid plaanitud keskkonnavalatustest ja jätkusuutlikkusest ning *Green Key*-ga liitumisest.

Eelnimetatud kriteeriumide täitmisel on Ermistu Puhkekülal võimalus esitada *Green Key* taotlus. Puhkeküla on juba teinud suuri samme keskkonnasõbralikumaks saamise osas. Ökomärgise saamisel saab Ermistu Puhkeküla selle üheks aastaks, peale seda tuleb pikendamiseks esitada uus taotlus. Iga järgneva aasta taotlusega täidetakse ära kindel arv soovituslikke kriteeriume.

SUMMARY

Applying for a Green Key for Ermistu Holiday Village

The reason for choosing the topic of this thesis is that the author works at Ermistu Holiday Village. The author wanted to investigate the environmental friendliness of Ermistu Holiday Village and assess how many environmental criteria are fulfilled for applying for a Green Key eco-label, in order to assess its potential for obtaining it in the future.

Ermistu Holiday Village is owned by Tekamer OÜ. It is an accommodation facility that includes restaurant Võrgukuur, saunas, boat rental, a caravan park and a camping area. The holiday village has the capacity to accommodate 80 people in its lodging facilities.

The aim of this study is to investigate the environmental friendliness and sustainability of Ermistu Holiday Village compared to the current state of the holiday village in relation to the criteria required to apply for the Green Key. To apply for a Green Key, all mandatory criteria must be fulfilled. This thesis investigates whether Ermistu Holiday Village meets these criteria and whether the Green Key eco-label can be immediately applied for or if the criteria need to be aligned. The Green Key eco-label can be applied for through the Puhka Eestis (Visit Estonia) web portal.

The Green Key quality system seeks new and sustainable operational and technological measures in the areas of energy, water and waste to reduce the environmental footprint. Green Key assures visitors that by visiting a certified establishment, they are helping to make a positive impact on the environment. The Green Key criteria cover 13 topics, including environmental management, staff involvement, guest information, water, washing and cleaning, waste, energy, food and beverage, indoor environment, green areas, corporate social responsibility, green activities, and administration.

The thesis consists of a theoretical and practical part. The theoretical part provides background information to support the practical part. The theoretical part provides an overview of Green Key and Ermistu Holiday Village, and introduces the Green Key criteria. In the practical part, Ermistu Holiday Village is compared to the Green Key criteria. The determination of compliance is based on observations and experiments conducted at the holiday village.

In terms of waste management, all eight mandatory criteria are fulfilled at Ermistu Holiday Village. Additionally, all criteria are met in the areas of food and beverage, green areas, and corporate social responsibility. The topics of green activities and corporate social responsibility have the fewest

criteria, with two each. In the green activities category, both criteria have not been aligned. In the area of administration, one criterion remains unfulfilled, while three criteria are met.

In terms of guest information, all six criteria are unfulfilled, indicating an area where Ermistu Holiday Village has significant work to do. Similarly, in the area of energy, six criteria are unfulfilled, while six are in compliance. In environmental management, more than half of the criteria, three out of five, are non-compliant, while two criteria are in compliance. Regarding water, half of the ten criteria are fulfilled. In terms of staff involvement and indoor environment, one criterion each is fulfilled. Just as with water, where five criteria are unfulfilled, the same applies to staff involvement. In the indoor environment category, four criteria need to be aligned. In the area of washing and cleaning, three criteria need to be aligned to fulfill all five criteria.

To align with the unfulfilled mandatory criteria, Ermistu Holiday Village needs to appoint an environmental manager who will be responsible for addressing environmental issues. Their tasks include setting sustainable development goals and creating a continuous improvement action plan. The manager will intermittently ask employees questions to assess their awareness of the company's environmental activities. Environmental-themed meetings should be organized within the company to update employees on environmental matters. Employees should receive training on environmental and sustainable development topics. These meetings and training sessions are necessary to enable employees to respond to customer inquiries related to environmental issues. To increase customer environmental awareness, environmental information should be displayed in prominent areas, directing the customer's attention to it, such as in the personnel areas.

Upon obtaining the Green Key certification, it should be prominently displayed at the reception desk. Information about Green Key should be easily accessible by adding it to the company's website and information areas. The website should also include sustainability information and the Green Key logo. Guests should be informed about the holiday village's environmental activities and, if desired, encouraged to participate in them. Information about sustainable transportation options should be provided on an information board to encourage guests to use them and be more environmentally friendly.

To measure and record water consumption, a water consumption meter needs to be installed. To monitor taps and toilets, a procedure should be established for employees to ensure their proper functioning and to prevent leaks. To meet the criteria that state that the water flow from at least 75% of showers should not exceed 9 liters per minute, regulators should be installed on showers for flow

regulation. Aerator should be installed for taps to reduce water pressure and ensure compliance with the criteria that state that the water flow from at least 75% of taps should not exceed 8 liters per minute. Grease filters should be installed in kitchens, and information regarding the change of bed linen and towels should be provided in the rooms. Chemical cleaning products should be replaced with eco-labeled cleaning products to the extent of at least 90%.

To save energy costs, a policy should be established regarding the use of heating, ventilation, and air conditioning systems, along with an annual inspection. For empty rooms, a written procedure should be developed outlining what actions should be taken when they are unoccupied for an extended period, such as considering closing them if there are few visitors. Standard temperatures should be set for room heating to avoid overheating and heat loss. Employees should be provided with a smoking policy during working hours, specifying when, how much, and where smoking is permitted. Information about nearby parks, nature reserves, and bicycle rental services should be displayed in the information area. Collaboration partners should also be informed about planned environmental initiatives, sustainability efforts, and the decision to join the Green Key program.

By fulfilling the aforementioned criteria, Ermistu Holiday Village has the opportunity to submit a Green Key application. The holiday village has already taken significant steps towards becoming more environmentally friendly. Upon obtaining the eco-label, Ermistu Holiday Village will receive it for one year, after which a new application must be submitted for renewal. Each subsequent year's application will fulfill a specific number of recommended criteria.

VIIDATUD ALLIKAD

- [1] Puhka Eestis, „Green Key taotlemine“, *Puhkaeestis.ee*, 2023. <https://www.puhkaeestis.ee/et/turismiprofessionaalile/tootearendus-ja-kvaliteet/greenkey> (vaadatud 15. märts 2023).
- [2] Foundation for Environmentak Education, „Green Key“, *Green Key*, 2022. <https://www.greenkey.global> (vaadatud 5. märts 2023).
- [3] Foundation for Environmental Education, „Our Mission & History“, *Foundation for Environmental Education*, 2022. <https://www.fee.global/our-mission-and-history> (vaadatud 15. märts 2023).
- [4] Foundation for Environmental Education, „Raising awareness and creating behavioural changes“, *Green Key*, 2022. <https://www.greenkey.global/our-programme> (vaadatud 15. märts 2023).
- [5] Maa-amet, „X-GIS 2.0 [maainfo]“, 2023. <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maainfo> (vaadatud 4. aprill 2023).
- [6] Ermistu Puhkeküla, „Territooriumi plaan“, *Ermistu Puhkeküla*, 2023. <https://www.ermistu.ee/kontakt/> (vaadatud 4. aprill 2023).
- [7] Marten Merila ja IConstruct, „Peamaja rekonstrueerimine“. 27. veebruar 2014.
- [8] Vabariigi Valitsus, „Tõhela-Ermistu looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri“, 29. jaanuar 2021. <https://www.riigiteataja.ee/akt/119012021013> (vaadatud 18. märts 2023).
- [9] Ermistu Puhkeküla, „Ermistu Puhkeküla - Ermistu ravimuda“, *Ermistu Puhkeküla*, 2023. <https://www.ermistu.ee/> (vaadatud 18. märts 2023).
- [10] Neill Gatley, „How to write your sustainability policy“, 10. september 2021. <https://www.british-assessment.co.uk/insights/writing-a-sustainability-policy/> (vaadatud 24. märts 2023).
- [11] Stephanie Safdie, „ISO 14001: Meaning, Standard and Requirements“, 16. märts 2023. <https://greenly.earth/en-us/blog/company-guide/iso-14001-meaning-standard-and-requirements> (vaadatud 30. märts 2023).
- [12] Green Key Eesti, „Green Key hotellide kriteeriumid ja selgitavad märkused 1. jaanuar 2022 kuni 31. detsember 2025“. 2022. Vaadatud: 24. märts 2023. [Online]. Available at: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fstatic.visitestonia.com%2Fdocs%2F3772574_green-key-criteria-and-explanatory-notes-2022-2025-final-versionpet.docx&wdOrigin=BROWSELINK

- [13] Ecovill Grupp, „Strong septik koos imbväljaku komplektiga“, 24. mai 2021.
<https://kanalisatsioon.ee/toode/septik-strong-imbvaljak-3m3/> (vaadatud 28. märts 2023).
- [14] Keskkond & Partnerid OÜ, „Septiku paigaldus“, *Keskkond & Partnerid*, 2017.
<https://mahutid.ee/septikute-paigaldus/> (vaadatud 7. aprill 2023).
- [15] European Commission, „EU Ecolabel“, 13. oktoober 2022.
https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel-home_en (vaadatud 28. märts 2023).
- [16] Baltic Light OÜ, „Vermikomposter, pruun“, 2023.
<https://balticlight.ee/toode/vermikomposter-pruun/> (vaadatud 28. märts 2023).
- [17] NIBE, „NIBE S1155 maasoojuspump“, 2023.
<https://www.nibe.eu/ee/et/tooted/soojuspumbad/maasoojuspumbad/s1155> (vaadatud 5. aprill 2023).
- [18] Empatrax tervisekauplus, „Flexi ball” võimlemispall, 85 cm“, *Invaabi*, 2023.
<https://invaabi.ee/toode/flexi-ball-voimlemispall-85-cm/> (vaadatud 3. mai 2023).

Lisa 1 Green Key kriteeriumite tabel Ermistu Pühkeküla vastavuste ja mittevastavustega

1 Keskkonnajuhtimine	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
1.1 Juhtkond peab olema kaasatud ja määrama ettevõtte töötajate hulgast keskkonnajuhi.	ei
1.2 Ettevõtte on kehtestanud kestliku arengu üldeesmärgid (eng. sustainability policy).	ei
1.3 Ettevõtte on sõnastanud eesmärgid ja pidevat arengut kavandava aastase tegevuskava.	ei
1.4 Ettevõtte on koostanud <i>Green Key</i> kausta, kus hoiab ja säilitab <i>Green Key</i> märgist puudutavaid dokumente.	jah
1.5 Ettevõtte teeb aktiivset koostööd asjakohaste kohalike huvirühmadega.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	
1.6 Ettevõtte mõõdab oma CO ₂ jalajälge, kasutades selleks CO ₂ kalkulaatorit.	ei
1.7 Ettevõtte seab kindla eesmärgi, et vähendada oma CO ₂ jalajälge.	ei
1.8 Ettevõtte on kasvuhoonegaaside protokoll standardi (<i>Greenhouse Gas Protocol Standard</i>) 1. ja 2. mõjuala järgi CO ₂ -neutraalne.	ei
1.9 Ettevõtte pakub külalistele võimalust heide kompenseerida CO ₂ kompenseerimise süsteemi abil.	ei
2 PERSONALI KAASAMINE	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
2.1 Juhtkond korraldab töötajatega perioodilisi koosolekuid, et viia nad kurssi teemadega, mis on seotud olemasolevate ja uute keskkonnavalgatustega.	ei
2.2 Keskkonnajuht osaleb juhtkonna koosolekutel, et esitleda ettevõtte keskkonnavalaseid arenguid.	ei

2.3 Töötajaid tuleb igal aastal keskkonna- ja muudel kestliku arengu teemadel koolitada.	ei
2.4 Keskkonnajuht tagab töötajate teadlikkuse ettevõtte keskkonnavalasest tegevusest.	ei
2.5 Koristusteenindajad teavad ja peavad kinni rätikute ja/või voodipesu kasutamise korrast.	jah
2.6 Personalialadel on olemas teave, et edendada vastutustundlikku käitumist.	ei
Soovituslikud kriteeriumid	
2.7 Ettevõtte võimaldab töötajatel hinnata selle keskkondlikku ja sotsiaalkultuurilist tulemuslikkust.	ei
3 KÜLASTAJATE TEAVITAMINE	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
3.1 <i>Green Key</i> sertifikaat asub klientidele nähtaval kohal.	ei
3.2 Teave <i>Green Key</i> kohta peab olema nähtav ja külalistele kättesaadav.	ei
3.3 <i>Green Key</i> ja keskkonnaga seotud teave on nähtaval ettevõtte veebilehel, sh <i>Green Key</i> logo.	ei
3.4 Ettevõtte teavitab ja kaasab külalisi keskkonnavalastes tegevustesse ning julgustab neid keskkonnahoidlikes algatustes osalema.	ei
3.5 Külalisi vastuvõtavad töötajad peavad oskama neile <i>Green Key</i> ja ettevõtte keskkonna-/kestlike algatuste kohta teavet anda.	ei
3.6 Ettevõtte jagab külalistele teavet kestlike transpordivõimaluste kohta ja innustab külalisi neid kasutama.	ei
Soovituslikud kriteeriumid	
3.7 Ettevõtte annab külalistele võimaluse anda tagasisidet nende sooritusele, sealhulgas kestlikele tegevustele.	ei
4 VESI	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
4.1 Ettevõtte registreerib vee kogutarvet vähemalt korra kuus.	ei

4.2 Viimase 12 kuu jooksul ostetud WC-potid on kahesüsteemsed ja kasutavad ühe tõmbega 3/6 liitrit vett.	jah
4.3 Töötajatele on kehtestatud kord, mille kohaselt nad kontrollivad korrapäraselt, et kraanid ei tilguks ja WC-potid ega ujumisbasseinid ei lekiks.	ei
4.4 Veehulk vähemalt 75% duššidest ei ületa 9 liitrit minutis.	ei
4.5 Veehulk vähemalt 75% kraanidest ei ületa 8 liitrit minutis.	ei
4.6 Avalikel aladel asuvad pissuaarid on varustatud andurite või veesäästuseadmetega või on veevabad.	pole Ermistu Puhkekülas
4.7 Viimase 12 kuu jooksul ostetud kuppel- või tunnelnõudepesumasinad tarbivad ühe korvi kohta kuni 3,5 liitrit vett.	pole Ermistu Puhkekülas
4.8 Kogu reovesi puhastatakse.	jah
4.9 Viimase 12 kuu jooksul ostetud pesu- ja nõudepesumasinad ei ole tavalised kodumasinad.	jah
4.10 Paigaldatud on rasvafilter.	ei
Soovituslikud kriteeriumid	
4.11 Veetarbe vähendamiseks on ujumisbassein mittekasutamise ajal kaetud või kasutatakse teisi süsteeme, et piirata vee aurustumist.	Pole Ermistu Puhkekülas
4.12 Ujumisbasseini puhastatakse kemikaalivabade vahenditega.	Pole Ermistu Puhkekülas
4.13 Suure veetarbega aladel on eraldi veearvestid.	ei
4.14 Veehulk vähemalt 75% kraanidest ei ületa 5 liitrit minutis.	ei
4.15 Reovett puhastatakse ja korduskasutatakse kohapeal.	ei
4.16 Vihmavett kogutakse ja kasutatakse sobivatel eesmärkidel.	ei
4.17 Ettevõtte tagab, et vee riskianalüüs on tehtud ja et analüüsis esitatud soovitusi võetakse arvesse.	ei
5 PESEMINE JA PUHASTAMINE	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
5.1 Tubades on küllastajatele olemas teave voodipesu vahetuse korra kohta.	ei
5.2 Tubades on küllastajatele olemas teave rätikute vahetuse korra kohta.	ei

5.3 Vähemalt 90% igapäevastest keemilistest puhastustoodetest on tunnustatud ökomärgisega.	ei
5.4 Desinfitseerimisaineid tuleb kasutada ainult vajaduse korral ja kooskõlas hügieeni puudutavate õigusaktidega.	jah
5.5 Paberrätikud, kosmeetilised salvrätikud ja tualettpaber peavad olema kloorita pleegitatud paberist või ökomärgisega.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	
5.6 Ettevõtte kasutab ökomärgisega nõudepesuvahendeid.	ei
5.7 Ettevõtte kasutab ökomärgisega pesupesemisvahendeid.	jah
5.8 Igapäevasel koristusel kasutatakse kontsentreeritud keemilisi puhastusvahendeid ja doseerimissüsteemi.	jah
5.9 Puhastamiseks kasutatakse looduslikust kiust lappi.	ei
5.10 Ettevõtte kasutab kemikaalivabu puhastus- ja desinfektsioonimeetodeid.	ei
5.11 Ettevõtte ei kasuta pesemisel ega puhastusel lõhnaaineid ega parfüümi.	ei
6 JÄÄTMED	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
6.1 Ettevõtte sorteerib jäätmeid vastavalt riigisisestele õigusaktidele, kuid mitte vähemas kui kolmes kategoorias.	jah
6.2 Sorditud jäätmeid tuleb eraldi käidelda kas kohalikes või üleriigilistes jäätmekäitluspunktides, eraettevõttes või ettevõtte enda rajatistes.	jah
6.3 Jäätmete sorteerimise ja käitlemise juhised peavad olema töötajatele hõlpsasti kättesaadavad ning arusaadavas ja lihtsas vormis.	jah
6.4 Ühekordseid lauatarbeid ei tohi kasutada.	jah
6.5 Ohtlikke tahkeid ja vedelaid kemikaale ladustatakse ohutult.	jah
6.6 Ohtlikud jäätmed tuleb ohutult toimetada heaks kiidetud vastuvõtupunkti.	jah
6.7 Igas tualettruumis on prügikast.	jah
6.8 Eraldi pakendatud üksikportsjonitena võib olla kuni viis toiduainet/jooki.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	

6.9 Ettevõtte registreerib jäätmete koguhulka.	ei
6.10 Hügieenitarbed, nagu seep, šampoon ja dušigeel on dosaatorites.	ei
6.11 Minisuuruses hügieenitarvete, nagu seebi, šampooni ja dušigeeli pakendid võetakse ringlusse, need on tehtud ringlusse võetud plastist, on ökomärgisega või biolagunevad.	ei
6.12 Hügieeni- ja kosmeetikatarbeid ning muid ühekorratooteid saab vaid soovi korral.	ei
6.13 Vähemalt viis eri toodet tarnitakse korduskasutatavas pakendis, mis tagastatakse tarnijale.	ei
6.14 Ettevõttel on jäätmekava, et jäätmeid vähendada ja/või korduskasutada.	ei
6.15 Külalised ja töötajad saavad sorteerida jäätmeid kategooriatesse, mida käideldakse jäätmekäitluspunktides.	ei
6.16 Vähemalt 75% seebist, dušigeelist ja šampoonist on riiklikult või rahvusvaheliselt tunnustatud ökomärgisega.	ei
6.17 Biojäätmeid kompostitakse või kasutatakse muul otstarbel.	jah
6.18 Vähemalt viis ostetud toodet ei ole pakendatud plasti või on pakendatud plasti, mis sisaldab vähemalt 50% ringlussevõetud plasti.	jah
7 ENERGIA	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
7.1 Energiatarve tuleb registreerida vähemalt korra kuus.	jah
7.2 Kehtestatud on kord kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete kasutamise kohta.	ei
7.3 Vähemalt 80% elektrilampidest on energiatõhusad ja vähemalt 50% on LED-lambid.	jah
7.4 Väljalaskesüsteemi rasvafiltreid tuleb puhastada vähemalt korra aastas.	jah
7.5 Kütte-, ventilatsiooni- ja kliimasüsteemi tuleb kontrollida vähemalt korra aastas ning vajaduse korral hooldada, et see oleks alati energiatõhus.	ei
7.6 Külmkappidel, külmhoonetel, soojenduskappidel ja ahjudel peavad olema toimivad uksetihendid.	jah
7.7 Külmutusseadmed tuleb korrapäraselt üles sulatada.	jah

7.8 Tühjade numbritubade ja koosolekuruumide jaoks on kirjalik tegevuskord.	ei
7.9 Ettevõte on määranud ruumide jahutuse ja kütte standardtemperatuurid.	ei
7.10 Numbritubadesse äsja ostetud elektriseadmed on energiatõhusad.	jah
7.11 Välisvalgustust kasutatakse võimalikult vähe ja/või sel on automaatsed väljalülitusandurid.	jah
7.12 Uutes ostetud pumpades ega jahutusseadmetes ei tohi olla kasutusel CFC ega HCFC külmaaineid. Kõik seadmed peavad alati olema kooskõlas riiklike õigusaktidega külmaainetest järk-järgult loobumise kohta.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	
7.13 Ettevõte kasutab või ostab vähemalt 50% ulatuses taastuv- ja/või ökomärgisega elektrit.	ei
7.14 Ettevõte kasutab või ostab 100% ulatuses taastuv- ja/või ökomärgisega elektrit.	ei
7.15 Ettevõte ei kasuta kütteks/jahutuseks fossiilkütuseid.	jah
7.16 Vähemalt 75% kõigist akendest on energiatõhusamad rangemate nõuete järgi, kui nõutud riiklikes/kohalikes eeskirjades.	ei
7.17 Ettevõttesse äsja ostetud elektriseadmed on energiatõhusad.	ei
7.18 Vähemalt iga viie aasta järel tehakse väline energiaaudit.	ei
7.19 Ettevõttel on rahvusvaheliselt või riiklikult tunnustatud energiasäästliku hoone sertifikaat.	ei
7.20 Vähemalt 75% avalike alade ja personalialade valgustusest on liikumisanduritega või valgustust vähendatakse, kui inimesi ei ole.	ei
7.21 Olulistes kohtadesse paigaldatakse energiatarbe jälgimiseks eraldi elektri- ja gaasiarvestid.	ei
7.22 Kliima-, ventilatsiooni- ja kütteseadmed lülituvad automaatselt välja vähemalt 75% tubades, kui aknad ja uksed on lahti.	ei
7.23 Paigaldatud on soojustagastussüsteem, näiteks jahutussüsteemidele, ventilaatoritele, ujumisbasseinidele ja kasutatud pesuveele.	ei
7.24 Ettevõte pakub võimalust laadida elektrisõidukeid.	jah
7.25 Köökide õhupuhastitel on infrapunalt töötav ventilatsiooni kontrollsüsteem.	ei

7.26 Ettevõtte ei kasuta üldse või kasutab ainult keskkonnahoidlikke välisõhu kütte- või kliimaseadmeid.	ei
7.27 Kui ettevõtte ei ole ühendatud elektrivõrku, toodetakse elektrit energiatõhusate generaatoritega.	ei
7.28 Ettevõtte rakendab meetmed soojus-, ventilatsiooni- ning jahutusseadmete energiakasutuse vähendamiseks.	ei
8 SÖÖK JA JOOK	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
8.1 Ettevõtte ostab ja registreerib vähemalt viit (5) toiduainet/jooki, mis on mahedad, ökomärgisega, õiglase kaubanduse märgisega või kohalik toodang. Ettevõtte menüü sisaldab vähemalt kolme toiduainet/jooki, mis on orgaaniline, ökomärgistusega, õiglase kaubanduse märgistusega või toodetud kohalikus piirkonnas.	jah
8.2 Ettevõtte ei osta tooteid, mis kuuluvad ohustatud või kaitsealustest liikide kategooriasse.	jah
8.3 Restorani menüüs on toidud taimetoitlastele/veganitele.	jah
8.4 Ettevõtte vähendab omal algatusel toidujäätmete kogust.	jah
8.5 Kui vee kvaliteet on piisavalt hea, pakutakse ja/või soovitatakse külalistele kraanivett.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	
8.6 Ettevõtte registreerib toidujäätmete koguseid.	ei
8.7 Toiduained, mis on mahe- ja ökomärgisega, õiglase kaubanduse märgisega ja/või kohalik toodang, on ettevõtte menüüs või Rootsi lauas tähistatud.	ei
8.8 Ettevõtte märgib menüüs või buffet menüüs ära madala süsinikusisaldusega tooted.	ei
8.9 Vähemalt 25% ettevõtte pearoogadest on taimsed.	ei
8.10 Ettevõtte pakub vegan pearooga.	ei
8.11 Vähemalt 50% kõigist ettevõttes kasutatavatest toiduainetest/jookidest on mahe-, ökomärgisega, õiglase kaubanduse märgisega või kohalik toodang.	ei

8.12 Ettevõtte ostab ainult selliseid liha- ja mereannitooteid, mis on sertifitseeritud kestlikkuse märgisega.	ei
9 SISERUUMIDE KESKKOND	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
9.1 Vähemalt 75% tubadest peavad olema suitsuvabad.	jah
9.2 Ettevõttes on kehtestatud töötajatele tööajal suitsetamise kord.	ei
Soovituslikud kriteeriumid	
9.3 Viimase 12 kuu jooksul alustatud ja/või lõpetatud renoveerimis- ja ehitustöödel kasutatakse keskkonnahoidlikke materjale.	ei
9.4 Ettevõtte siseõhu kvaliteeti seiratakse korrapäraselt.	ei
9.5 Ettevõtte töös ning renoveerimis- ja ehitustöödel võetakse arvesse kohaliku kultuuri autentseid elemente.	ei
10 HALJASALAD	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
10.1 Keemilisi pestitsiide ja väetiseid ettevõtte territooriumil ei kasutata, välja arvatud juhul, kui neile ei ole orgaanilisi ega looduslikke alternatiive.	jah
10.2 Äsja ostetud muruniidukid peavad olema kas elektrilised, manuaalsed või ökomärgisega.	jah
10.3 Vee säästmiseks on kehtestatud lillede ja aia kastmise kord.	jah
10.4 Ettevõtte näitab üles algatusvõimet, et kaitsta ja toetada ettevõtte territooriumil olevat kohalikku bioloogilist mitmekesisust.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	
10.5 Ettevõtte ostab ainult kohalikke taime- ja loomaliike ning hävitab aktiivselt oma territooriumil olevad sissetungivad võõrliigid.	ei
10.6 Ettevõtte territooriumil või selle lähedal on puuvilja-, ürdi- või köögiviljaaed.	jah
11 VASTUTUSTUNDLIK ETTEVÕTLUS	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	

11.1 Ettevõtte kinnitab, et kõiki asjakohaseid rahvusvahelisi, riiklikke ja kohalikke õigusakte järgitakse, sealhulgas mis puudutab keskkonda, tervist, ohutust ja tööjõudu.	jah
11.2 Taimi ega loomi, samuti ajaloolisi ega arheoloogilisi esemeid ei müüda, vahetata ega esitleta, välja arvatud neid, mis on seadusega lubatud.	jah
Soovituslikud kriteeriumid	
11.3 Ettevõtte tagab ligipääsu erivajadustega inimestele.	ei
11.4 Ettevõtte kohtleb inimesi tööle võttes võrdselt sh juhtkonna valimisel ega diskrimineeri ei naisi ega kohalikke vähemusi.	jah
11.5 Ettevõtte toetab aktiivselt vähemalt kaht keskkondlikku või sotsiaalse kogukonna arendamisega seotud tegevust.	ei
11.6 Ettevõtte pakub kohalikele väikeettevõtjatele võimalust arendada ja müüa kestlikke tooteid, mis põhinevad piirkonna loodusel, ajalool ja kultuuril.	jah
11.7 Ettevõtte ei paku meelelahutust, mis hõlmab kodu- või metsloomi.	jah
11.8 Kui ettevõtte peab territooriumil loomi, peab järgima loomade heaolu käsitlevaid suuniseid.	ei
11.9 Ettevõtte koostab kestliku ostupoliitika.	ei
11.10 Materjal/tarvikud, mida enam ei kasutata, kogutakse kokku ja annetatakse heategevusorganisatsioonidele.	ei
12 ROHELISED TEGEVUSED	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
12.1 Teave ümbruskonna parkide, maastiku ja looduskaitsealade kohta on külalistele kergesti kättesaadav.	ei
12.2 Ettevõtte annab informatsiooni lähima jalgrattalaenutuse kohta.	ei
Soovituslikud kriteeriumid	
12.3 Külalised saavad ettevõttest üürida või laenata jalgrataid.	ei
12.4 Ettevõtte propageerib sihtkohas turistidele vastutustundlikku käitumist.	ei
12.5 Ettevõtte korraldab külalistele oma territooriumil või kohalikus kogukonnas teadlikkust suurendavaid tegevusi, millega keskendutakse kestlikule arengule, keskkonnale ja loodusele.	ei

13 OSTUD JA HANKED	Vastab kriteeriumile jah/ei:
Kohustuslikud kriteeriumid	
13.1 Ettevõtte territooriumil asuvad kolmanda isiku juhitud poed ja ärid peavad olema teadlikud <i>Green Key</i> ja ettevõtte kestlikusalgatustest ning neid tuleb innustada korraldama oma tegevusi samas vaimus.	Pole Ermistu Puhkekülas
13.2 Vähemalt 90% ettevõtte toodetud või tellitud trükipaberist, ümbrikest ja trükistest on ökomärgisega või toodetud keskkonnajuhtimissüsteemiga ettevõttes.	jah
13.3 Ettevõtte rakendab meetmeid, et vastuvõtulaual, kontorites ja numbritubades/koosolekuruumides kasutataks vähem paberit.	jah
13.4 Ettevõtte teavitab oma tarnijaid keskkonda puudutavatest kohustustest ja soovib neil võtta samu kestlikkusega seotud kohustusi.	ei
Soovituslikud kriteeriumid	
13.5 Ettevõtte veendub, et vähemalt 75% tarnijatest on ökosertifikaadiga, kirjaliku keskkonnapoliitikaga ja/või pühendunud kestlikule arengule.	ei
13.6 Vähemalt kolm ostetud või renditud tekstiilitoote kategooriat on keskkonnahoidlikud.	ei
13.7 Kui pesuteenuseid ostetakse väliselt teenuseosutajalt sisse, peab see teenuseosutaja asuma ettevõttest 100 km raadiuses.	ei
13.8 Vähemalt 75% äsja ostetud kestvuskaupeadest on ökomärgisega või toodetud keskkonnajuhtimissüsteemiga ettevõttes.	ei
13.9 Ettevõtte taastab või väärindab oma kestvuskaupead või ostab kasutatud kestvuskaupead.	ei
13.10 Ettevõtte kasutab keskkonnahoidlikke mootorsõidukeid.	ei
13.11 Ettevõttesse saabuvad sõidukid ei seisa tühikäigul kauem kui kaks minutit.	ei
13.12 Töötajaid innustatakse kasutama keskkonnahoidlikke transpordivahendeid.	ei